

**MÜELLİFİNİN ÖLÜMÜYLE YARIM KALMIŞ BİR
MESNEVÎ: LEYLÂ VÜ MECNÛN**

Hüsrev AKIN*

ÖZET

Mesneviler, eski edebiyatımızda destan, menkıbe gibi uzun konuların anlatıldığı nazım biçimidir. İlk örnekleri Fars edebiyatında görülen mesnevi Türk edebiyatına da oradan geçmiştir. Edebiyatımızda mesneviler yoğun olarak XIII. ve XVIII. yüzyıllar arasında yazılmıştır. Bu mesnevilerde sıklıkla ele alınan konulardan birisi de Leylâ ile Mecnûn hikâyesidir. Bu hikâye iki âşık karakterli hikâyeler içinde en çok işleneni olmuştur. Bunu eserinde anlatan şâirlerden birisi de Kafzâde Fâizî'dir. Fakat Kafzâde Fâizî, genç yaşta ölünce bu eser yarım kalmıştır. Bu makalede, tamamlanmamış bir eser olduğu için bugüne kadar üzerinde ciddi olarak durulmayan bu eserin tanıtımı ve çeviri yazısı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesnevi, Leylâ ile Mecnûn, Kafzâde Fâizî.

**AN UNCOMPLETED MATHNAWI DUE TO THE DEATH
OF IT'S AUTHOR:
LEYLÂ VÜ MECNÛN (LAYLA AND MADJNUN)**

ABSTRACT

Mathnawis are types of verse in which such subjects as legends and stories are narrated in our ancient literature. Mathnawis whose early examples originate in Persian literature are also seen in Turkish literature from the same source. In our literature, mathnawis were commonly written between XIII and XVIII centuries. One of the subjects that has been dealt with is the story of Layla and Madjnun. This story is the one that is most treated among the ones with two lovers. One of the authors that tells this story in his work is

---

* Dr., Erzincan Üniversitesi, Yeni Türk Edebiyatı ABD,
husrevakin@yahoo.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Kafzâde Fâizî. But, when he dies at an early age, the work remains to be completed. In the present study, being an unfinished work, the introduction and the translation of the work on which there has been no serious comment is given.

Key Words: Mathnawi, Layla and Madjnun, Kafzâde Fâizî.

Genellikle dinî, tasavvufî konuların ele alındığı; destan, menkıbe, mizah tarzında hikâyelerin anlatıldığı mesnevî, edebiyat terimi ve nazım şekli olarak ilk defa Fars edebiyatında kullanılmıştır. Mesnevîlerin, tek bir vezinle söylenmesi, vezinlerin mesnevînin anlam ve muhtevasına göre seçilmesi, içinde gazel ve kaside gibi başka şiir kalıplarının olmaması gibi ortak özellikleri vardır. Bazı istisnaları olmakla birlikte mesnevîler genellikle giriş, konu ve bitiş bölümlerinden meydana gelir. Mesnevîlerin giriş bölümünde genellikle *besmele, tahmid, tevhid, münacat, na't, mirac, mu'cizat, medh-i çehar-yâr, methiye, sebeb-i te'lif*; asıl konu kısmında ise *âgâz-ı kitab, matla'-ı kitab, bâb-ı evvel, makâle-i ûlâ, âgâz-ı dâstân, matla'-ı dâstân, âgâz-ı kıssa* gibi başlıklar yer almaktadır. Sonuç bölümüne de çoğunlukla *hatm, hitâm, tamâm* gibi ifadelerle başlanır ve eserin tamamlanması dolayısıyla Allah'a hamd ü senada bulunulur; sultana veya eserin sunulduğu kişiye dua edilir, çeşitli dualardan sonra eserle ilgili bilgiler verilir ve eser tamamlanır.¹

Konu, mesnevîlerin asıl bölümünü oluşturur. Burada anlatılan konular eserden esere değişir ve farklı konulara göre eserin planında da değişiklikler görülebilir. Mesnevîlerin asıl konu bölümlerinin, giriş bölümlerindeki gibi başlıklara ayrılması söz konusu değildir. Mesnevîler, konuları göz önüne alındığında, **a)** dinî ve tasavvufî, ahlâkî, mizahî, öğretici olanlar; **b)** aşk, savaş ve kahramanlık temasını işleyenler; **c)** bir şehri ve güzellerini anlatanlar olmak üzere gruplandırılabilir.²

Mesnevîleri, yazılış amaçlarına göre de dört gruba ayırmak mümkündür. Buna göre mesnevîler, **a)** okuyucuya bilgi vermek, onu eğitmek amacı güdenler; **b)** okuyucunun kahramanlık duygusuna hitap eden, konusunu menkıbelerden ya da tarihten alanlar; **c)** sanat yönü ön planda olan, okuyucunun edebî zevkine hitap eden, ana çizgisi aşk ve

¹ Çiçekler, Mustafa, "Mesnevî", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 29, TDV, Ankara 2004, ss. 320-322.

² A.g.m., s. 321.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

macera olanlar; **d**) şâirlerin gördükleri, yaşadıkları olayları anlatan, toplum hayatından kesitler verenler olarak gruplara ayrılabilir.³

İran edebiyatından doğarak oradan Arap ve Türk edebiyatına girmiş olan mesnevî, İran edebiyatında ilk kez X. yüzyılda yazılmaya başlanan şehnâmelerde görülmüştür. İran edebiyatında görülen ilk mesnevî, Sâmânîler devrinde Mes'ud-i Mervezî'nin Şâhnâme'sidir. Fars edebiyatının en tanınmış mesnevîsi ise Firdevsî'nin Gazneli Sultan Mahmud'a sunduğu 60 bin beyitlik Şehnâme'dir. Ayrıca, Nizami-i Gencevî'nin yazdığı, beş mesnevîden oluşan hamsesi de İran edebiyatının meşhur mesnevîlerindedir.⁴

Mesnevî nazım şekli önce Fars edebiyatında ortaya çıktığı için Türk edebiyatındaki ilk örnekler onlardan etkilenilerek yazılmış, bu da Fars ve Türk edebiyatlarındaki mesnevîlerin tertip, konu ve muhteva bakımından birbirine benzemesine sebep olmuştur. Türk edebiyatında bilinen ilk uzun mesnevî, Yusuf Has Hâcib'in kaleme aldığı, altı bin beyti aşan Kudadgu Bilig adlı eserdir. Bundan sonra XIII. yüzyıldan itibaren edebiyatımızda mesnevî türünde çeşitli eserler yazılmış, sayı bakımından ağırlıklı olarak mesnevîler, XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılda kaleme alınmıştır.⁵ XVI. yüzyıldan itibaren ise mesnevîlerin yazılmasında sayı olarak azalma başlamış, nihayet XVIII. yüzyılda Şeyh Galib'in kaleme aldığı Hüsn ü Aşk mesnevîsiyle hem Türk edebiyatındaki en muhteşem eserlerden biri ortaya konmuş hem de bir anlamda mesnevî yazma geleneği noktalanmıştır.⁶

“Leylâ ile Mecnûn hikâyesi, Yusuf ile Züleyha, Husrev ile Şirin, Süheyl ile Nevbahar, Vamık ile Azra gibi, eski edebiyatın çift âşık kahramanlı hikâyelerinden biri, Yusuf ile Züleyha'dan sonra en yaygın olanıdır.”⁷ Başta Arap, Fars ve Türk edebiyatları olmak üzere bütün İslâm edebiyatlarında farklı zamanlarda farklı şâirler tarafından bağımsız eserlerde işlenen bu hikâye, bizzat konu olarak bunu anlatmayan eserlerin de çeşitli bahanelerle ona telmihte bulunduğu, onu mazmun olarak kullandığı son derece meşhur bir kıssadır. Bu kıssanın gerek bağımsız eserlerde çok defa anlatılması, gerekse çeşitli

³ Ünver, İsmail, “Mesnevî”, **Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, S. 415, 416, 417/ Temmuz, Ağustos, Eylül 1986, ss. 438-443.

⁴ **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, “Mesnevî”, Dergâh Yayınları, İstanbul 1986, C. 6, ss. 277-228.

⁵ Ünver, İsmail, “Mesnevî”, **Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, S. 415, 416, 417/ Temmuz, Ağustos, Eylül 1986, ss. 458-461.

⁶ Ünver, İsmail, “Türk Edebiyatında Mesnevî”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 29, TDV, Ankara 2004, ss. 322-324.

⁷ Levend, Ağâh Sırrı, **Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn Hikâyesi**, İş Bankası Yayınları, Ankara 1959, s. VII.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

eserlerin içinde hikâye olarak yer alması, ayrıca hemen hemen her zaman diliminde çok geniş bir coğrafyada pek çok Müslüman tarafından bilinmesi onu dünyanın en yaygın hikâyeleri arasına dâhil etmektedir.⁸

Leylâ ile Mecnûn hikâyesini çift âşık kahramanlı diğer hikâyelerden ayıran bir özellik de diğer hikâyeler hayal ürünü oldukları halde Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin gerçek bir olaya dayandığına dair bilgilerin bulunmasıdır. Diğer hikâyelerde kahramanlar serüvenden serüvene atılırlar, “akla hayale gelmedik olaylardan, birbirini kovalayan korkunç tehlikelerden sonra” birbirlerine kavuşurlar. “Eser de böylelikle sona erer. Bunların hepsinde, insanlar çevreleriyle ilgilerini kesmişlerdir.”⁹ Fakat Leylâ ile Mecnûn’un yaşadığına dair rivayetlere göre olay hicretin birinci yılında Arabistan yarımadasında geçer. Kays ile Leylâ’nın ailesi ve kabilesi Necid’de çadırdâ yaşarlar. Kays ile Leylâ çölde hayvan otlatırlarken birbirlerini severler. Bu sevdanın duyulması üzerine Leylâ’yı Kays’a göstermezler ve Kays için ıstıraplı bir hayat başlar. Zaman geçtikçe Kays’ın Leylâ’ya olan sevgisi daha da artar ve Kays aklını kaybeder. Aklını yitirmesi üzerine Mecnûn lâkabını alan Kays, kendini bilmez bir halde çölde hayvanlarla yaşamaya başlar. Onu iyileştirmek için ailesinin her girişimi sonuçsuz kalır. Leylâ, Mecnûn’a olan aşkına daha fazla katlanamaz ve ıstırap içinde ölür. Mecnûn da onun için ağıtlar yakıp aşkının acısını terennüm ederek çöllerde dolaşmaya devam eder. Nihayet bir gün çölde ölüsü bulunur.¹⁰

Bu rivayetin yanında Leylâ ile Mecnûn’un gerçekte yaşamadığı, bunların mitolojik birer kahraman oldukları da ifade edilmektedir. Bir görüşe göre Araplardaki hükümdar ailesinden bir genç kendi şiirlerini Mecnûn’a atfetmiş ve hikâye böylece ortaya çıkmıştır. Diğer bir görüşe göre ise Mecnûn hikâyesinin geçmişi Asurlara kadar gitmekte, Asur kralı Asurbanipal’in (MÖ VI yy.) kitaplığındaki çivi yazılı tabletlerde Kas ve Kays şeklinde Mecnûn’un adına rastlanmaktadır. Bir başka görüşte de Mecnûn adında bir şâir hiçbir zaman yaşamamış, bu hikâyeler kabileler arasındaki rekabet ve savaş nedeniyle rağbet kazanmıştır.¹¹

⁸ Kütük, Rıfat, **Lârendeli Hamdî’nin Leylâ ile Mecnûn Mesnevîsi**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 10.

⁹ Levend, Ağâh Sırrı, a.g.e., s. VII.

¹⁰ Durmuş, İsmail, “Leylâ ve Mecnûn”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, TDV, Ankara 2003, s. 159.

¹¹ Tökel, Dursun Ali, **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar**, Akçağ Yayınları, Ankara 2000, s. 442-445.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Arap, Fars ve Urdu edebiyatlarında çok rağbet görmüş bu hikâye, “gerek mecaz ve mazmunlar vasıtasıyla gerekse müstakil mesnevî konusu olarak Türk edebiyatında” da çok ilgi görmüştür.¹² Türk edebiyatında bu hikâyeyi ilk defa Gülşehrî anlatmış, ondan sonra gelen şâirler tarafından müstakil birer eser olarak 29 ayrı Leylâ ve Mecnûn hikâyesi kaleme alınmıştır. Bu 29 eserden 18’ini Agâh Sırrı Levend temin ederek nüshalarını incelemiştir.¹³ Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin Türk edebiyatındaki en güzel örneğini Fuzûlî yazmıştır. “Azerbaycan ve Anadolu başta olmak üzere Türkler’in bulunduğu her yerde sevilerek okunan eser daha sonra aynı konuda yazılan pek çok mesnevîye ilham kaynağı olmuş, yüzyıllarca Türk insanının aşk duygularını ifade etmesine yardımcı olmuştur.”¹⁴ Bu mesnevînin kahramanları başka şâirlerce benzetme unsuru olarak kullanılmış, hatta Leylâ vü Mecnûn müellifi Fuzûlî de bazı şâirlerinde onlara telmihlerde bulunmuştur.

Edebiyatımızda böylesine ilgi görmüş olan bu hikâyeyi kaleme alan şâirlerden birisi de Kafzâde Fâizî’dir. Asıl adı Abdulhay, mahlası Fâizî, lakabı da dedesi Kaf Ahmed Efendi sebebiyle Kafzâde olan şâir 1590 veya 1592 tarihinde İstanbul’da dünyaya gelmiştir. İlk eğitimini babasından alan Fâizî çeşitli medreselerde müderrislik yapmış, en son Selanik kadılığı görevinde iken azledilmiştir. Şâir, Sultan II. Osman’ın tahttan indirilerek idam edilmek üzere Yedikule’ye götürülüşüne şahit olmuş, bu olaydan duyduğu üzüntüden hastalanmış ve kısa bir müddet sonra da henüz 32 yaşında iken ölmüştür. Genç denilecek yaşta ölmüş olan “Fâizî, zamanının önde gelen şâir ve münşîlerinden sayılır. Birçok mecmuada şâirlerine rastlanması şöhretini göstermektedir. Ondan bahseden tezkire ve hal tercümesi müellifleri şâirliğini takdir etmektedir.” Şâirin Dîvan, antoloji mahiyetinde bir eser olan Zübdetü’l-Eş’ar, Leylâ vü Mecnûn ve Sâkinâme olmak üzere dört eseri vardır.¹⁵

Devrinde kendisinden övgüyle bahsedilen şâir, Leylâ vü Mecnûn’u yazmaya başlamış fakat tamamlayamadan ölmüştür. Sâlim, tezkiresinde Seyyid Vehhbî’nin bu yarım kalan mesnevîyi tamamladığını söyleyerek dokuz beyti örnek olarak vermiş olmasına

¹² Pala, İskender, “Türk Edebiyatında Leylâ ve Mecnûn”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, TDV, Ankara 2003, ss. 161.

¹³ Bu eserlerin tam künyesi için bkz: Levend, Agâh Sırrı, “Bilinmiyen Eski Eserlerimizden: Leylâ ve Mecnûn’lar”, **Türk Dili**, C. 1, S. 5, Şubat 1952, ss. 256-260; Levend, Agâh Sırrı, a.g.e.

¹⁴ Pala, İskender, a.g.m., s. 161.

¹⁵ Küçük, Sabahattin, “Kafzâde Fâizî”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 24, TDV, Ankara 2001, ss. 163.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

rağmen bu eserin nüshası henüz ele geçmemiştir.¹⁶ Fâizî'nin bu eseri, *mef'ûlü mefâilün fe'ûlün* vezniyle yazılmış toplam 968 beyittir. Eserin bölümleri şöyledir: Başlangıçtan 60. beyte kadar *tevhid*, 61-114. beyitler arasında **Münâcât be-Dergâh-ı Kâziyü'l-Hâcât** başlığıyla toplam 54 beyitlik *münâcât*, 115-152. beyitler arasında **Na't-ı Hazret-i Risâlet-Penâh Salevâtullâhi Veselâmühü Aleyh** başlığıyla 38 beyitlik *na't*, 153-245. beyitler arasında **Sıfât-ı Mi'râc** başlığıyla 93 beyitlik *mirâciye*, 246-287. beyitler arasında **Der zikr-i Çâr-Yâr-ı Güzîn Rıdvânu'l-lâhi Teâlâ Aleyhim Ecmaîn** başlığıyla 42 beyitlik *dört halîfeye övgü*, 288-348. beyitler arasında **Der-Senâ Güsterî-i Hazret-i Pîr Kaddesa'l-lâhu Sırruhu'l-Hatîr** başlığıyla 61 beyitlik şeyhi *Mahmud Efendi'ye övgü*, 349-635. beyitler arasında **Der-Sebeb-i Te'lîf-i Kitâb-ı Leylî vü Mecnûn** başlığıyla *sebeb-i te'lif*, 636-715. beyitler arasında **Der-Midhat-ı Pâdişâh-ı İslâm Hulledu'l-lâhi Mülkühü İlâ Yevmü'l-Kıyâm** başlığıyla *Sultan II. Osman'a övgü*, 716-883. beyitler arasında 168 beyitlik *sâkinâme*,¹⁷ 884-1136. beyitler arasında ise **Âgâz-ı Dâsitân-ı Leylî vü Mecnûn** başlığıyla *hikâyenin asıl bölümü* yer almaktadır.

Hikâyenin asıl bölümü 252 beyittir ve “*Ser-levha-nigâr-ı şafha-i gam / Şîrâze-keş-i kitâb-ı mâtem*” beytiyle başlar. Çok zengin bir adam olan Kays'ın babası oğlu olmadığı için üzgündür ve dualar ederek sadakalar vermektedir. Nihayet duası kabul olur ve bir oğlu dünyaya gelir, adını Kays koyarlar. Kays zamanı gelince okula başlar ve orada Leylâ'yı görür, ona âşık olur. Leylâ da Kays'a âşık olunca aralarında gizli gizli görüşmeler başlar, öğrencilerin ilim tahsil ettikleri okul, onlar için bir buluşma yeri olur ve orada onlar aşk ilmini tahsil etmeye başlarlar. Onların bu hallerini hocaları da fark eder ve durumu annelerine anlatır. Eser burada, “*Olub kelimât-ı halka hammâl / Kâlâ-yı fesâda ola dellâl*” beytiyle son bulur.

Kafzâde'nin tamamlamaya muvaffak olamadığı bu eser, asıl hikâyenin giriş kısmında kaldığı için eser hakkında ayrıntılı inceleme yapmak, eserin kendisinden sonra yazılmış eserlerden hangilerini etkilediğini anlamak kolay olmamaktadır. Agâh Sırrı Levend bu eserin Fars edebiyatındaki Leylâ ile Mecnûn'lardan etkilendiğini, özellikle

¹⁶ Sâlim Tezkiresi'nde yer alan bu dokuz beyit için bakınız: Levend, Agâh Sırrı, a.g.e., s. 325.

¹⁷ Buradaki sâkinâme eserin içinde yer aldığı halde, hem Leylâ ile Mecnûn hikâyesinden ayrı bir bölüm olduğu, hem de daha önceden üzerinde çalışılarak yayımlandığı için bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Buradaki sâkinâmenin yayımlanmış metni için bakınız: Coşkun, Ali Osman, “Sakinâmeler ve Kafzade Faizi'nin Sakinâmesi”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S. 9, Aralık 1994, ss. 52-64.

başlangıç kısmının Hâtifi'nin eserine benzediğini, bazı beyitlerin de Emîr Husrev'in eserinin beyitlerini andırdığını söylemektedir. Emir Husrev'in eserinde yer alan:

نازی و هزار فتنه در دهر
چشمی و هزار کشته در شهر

beyti Fâizî'nin:

Bir gânze vü bî-şümâr küşte   Bir cellâd u hezâr küşte
beytine çok benzemektedir.¹⁸

Kafzâde Fâizî'nin bu eseri, çeşitli kütüphanelerde hem müstakil bir eser olarak, hem de bazı divanlarının içinde ayrı bir bölüm olarak yer almaktadır. Müstakil birer nüsha halinde bulunanlardan tespit edebildiklerimiz şunlardır:

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T-4097/8
2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T-1699/5
3. Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan Kitaplığı, 000075.
4. Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan Kitaplığı, 000144.
5. Millî Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6873.
6. Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Kitaplığı, 14 ASL.
7. Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Nuruosmaniye Koleksiyonu, 34 Nk 4959/55.

Biz bu çalışmamızda Millî Kütüphane'de bulunan nüshanın çeviriyazısını hazırladık. Bu nüshanın tam metni aşağıdadır.

Kitâb-ı Leylî vü Mecnûn

Ey kevkebe baḥş ḥusrev-i ʿışk
Dil mülkün iden kalem-rev-i ʿışk
Ey cezbe-i ʿışkuñ cününü
Maḥsûd-ı hezâr zü-fününü

¹⁸ Levend, Agâh Sırrı, a.g.e., s. 329.

-
- Ey lâl-kün zebân-ı hayret
 Engüşt dih-i dehân-ı hayret
 Sübhaneke fâtırî's-semâvât
 Fî vaşfike küllütü'l-işârât
 5 Tâb-efken-i tâbhâne-i hâk
 Hurşîdi baḡş-i şem^c-i idrâk
 Elmâs-ı nişân-ı hançer-i âh
 Kârî kün-i nâvek-i sihir-gâh
 Ressâm-ı şuver be-kilk-i bî^c-ayb
 Kassâm-ı hazâne hâne-i ğayb
 Bîtâb-kün-i şikeste kârân
 Nîrû-dih-i bâzû-yı Nerîmân
 Bâlâ-kün-i kâr-ı ^caql hayrân
 Feyyâz-ı Hüdâ müfîz-i ^cirfân
 10 Yeksân olur eylemezseñ imdâd
 Zâ^c-ı Mecnûn ü zür-ı Fer
 Qahruñ irüşürse âh ü efsûs
 Yekreng ola per ü pây-ı tâvûs
 Lütfuñdan eğer irerse mersûm
 Şehperre-i tâc ola pür-bûm
 Qadrüñden olursa zerre vâye
 Hurşîd-i münîre şala sâye
 Hurşîd-i celâlûñ itse iz^cân
 Câiz ola zerre içre pinhân
 15 Deryâya şalarsa şatvetüñ tâb
 Âteşüñe müebbed ola girdâb
 Şeh-râh-ı nümâ-yı gümhânsın
 Peyvend-kün-i nihâl-i cânsın
 Hükümüñde temâm müstaķilsin
 Şâhen-şeh-i taḡt-gâh-ı dilsin
 Bâġuñdan irüşse kemterîn bû
 Bî-tâb qala dimâġ-ı Risto
-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 20   °İşkuñ ire çünki Kays sâzı
 Kûha düşe bu °Ali vü Râzı
 Berg-i gülü bâğa zîb kılduñ
 Bülbüleri bî-şekîb kılduñ
 Şaldı çemen-i vücûda gulğul
 Hüsniye gülü sen eyleduñ gül
 Yoḥsa ne vücûdı vardı ānuñ
 Naḡd-ı dilin ala bülbulānuñ
 Şûr-efken olaydı sebze-i bâğ
 Her nerre yaḡardı sîneye dâğ
 Cāvîd hemān o nûr-ı güldür
 Ruḥsâr-ı bütân yalancı güldür
 25   Hüsnuñ aña şalmağıla lem°a
 Yer gösterir oldu ḡalk şem°a
 Berḡ ursa o ḡüsn-i bi-tekellûf
 Bir lem°a olur cemâl-i Yûsuf
 Büyüñdur iden dimāğı medhûş
 Pîrâhen-i Yûsuf ana rû-puş
 °İşkuñ ider āfitâbı teşhîr
 Manşûruñ olur arada taḡşîr
 Pervāneye °ışḡdır iden zûr
 Bîdādıla Şem°uñ adı meşhûr
 30   Ferhād'ı satar bu °ışḡ-ı nākām
 Pervîz olur ara yerde bed-nām
 Vāmıḡ n'ola itmeyüb ḡarârı
 Geşt eylese deşt ü kûhsârı
 Hüsnuñdür iden aña tecellî
 °Azrâ nice eylesün tesellî
 Mecnûn'ı bu ḡâle irgüren sen
 Leylî'ye bu °işveyi viren sen
 Mecnûn'a niyâz-ı nâz şekden
 Leylî'ye batar nûvâz şekden

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- 35 Mecnûn'a bu şadme senden oldı
Leylî dimesün ki benden oldı
Sözünden irüşmekle pertev
°İşkî heves eğlemişdi Hüsrev
Pest oldı maḥabbet içre şanı
Kim şandı belâ-yı kâmrânı
Zî-mâlik-i mülk-i kibriyâ taḥt
Ḥâk-i deri ḥusrevân-ı Cem-baḥt
Hem ḥilkat cüdına baқа zeyl
Hem ḥuṭbe-i ḳadri tûlicü'l-leyl
- 40 Eczâ-yı vücûdı kıldı taşḥîḥ
Terkîb-i cemâle virdi tefrîḥ
Her laḥza nesîm-i nâtüvânâ
Luṭfile bulur zamân-ı °İsâ
Eyler nem-i feyz-i yem nijâdı
Fevvâre-i âb-ı gird-i bâdı
Fazlından ider o ḥâlîḳı'n-nûr
Müstevfi-i âfitâbı gencür
Ebri ider ol ḥakîm-i dânâ
Hemvâre vekîl-i ḥarc-ı deryâ
- 45 Ḳandîl-i mehi ki kıldı rüşen
Oldı aña maḥv-ı şekl-i revġan
Mâh-ı nevi eyleyüb nümâyân
Geştî-i sipihre kıldı sükkân
Ḳılmaġa zülâl-i lüṭfün icrâ
Yer yer kemer oldu çarḥ-ı vâlâ
Ser-çeşme-i âb-ı raḥmetüñe
Maḳşûre-i °arşdur ḥazîne
Muḳsımdır ol âba levḥ-i ḳudret
Cellet-i âlâuhu ve°ammet
- 50 Baḳ şîşe-i âfitâb ü mâha
Bir devr-i nümâdur ehl-i râha

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Ol āyine ile rāha sālīk
Meşhūd ola tā saña mehālīk
- Ol tūdeyi görmeyen tebeddür
Eflāk-i nişān-ı şāh-ı rehdür
- Vālā nıgehān-ı dıkkat-āmūz
Fıkründe hemīşe hayret-endūz
- El-kışşa zebān-ı vaşf-ı kütāh
Aḥsentü hezār bāreka'l-lāh
- 55 Vaşfında neçe olur güher-çīn
Cādū kalemān-ı mu^cciz-āyin
- İdrāk-i kadīm ü ^caql-ı gümrāh
Deryā-yı muḥīṭ ü bürke-i gāh
- Çandan kalem-i şikeste āşār
Çandan medḥ-i cenāb-ı cebbār
- Tevfīk kıla meğer edāya
Feyz-i ezeli-i bī-nihāye
- Feyz itmez ise eğer ki zū'l-men
Bīzārem Fāizī'liğimden
- 60 Gel Fāizī ^caczüni penāh it
Mihrāb-ı niyazı secde-gāh it

Münacāt be-dergāh-ı Kāziyü'l-hacāt

- Ey māye-i şabr bī-çarārān
Şeb-i rüz-ı kün ümīd-vārān
- Luṭf it ki zebūn-ı dil-fikārim
Luṭfiñ demidür tamām-ı zārım
- Pā-beste-i dām-ı nefis-i şümım
Rüsvāy-ı hezār merz ü bümım
- Bir büt işidürse cān-efkār
Tā Çīn'e degin olur taleb-kār
- 65 Bir fitne mi kaldurur bu gerdün
K'evvel beni itmeye ciger-ḥün
- Bir lāle-şüküfte itse bu bāğ
Evvel dil-i zārıma yaçar dāğ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Bir sīb-i zeķan vücūd bulmaz
Kim dest-ḥūş-ı ḥayālīm olmaz
- Bir gül mü virür bu köhne gülşen
Kim gonçe iken nişānlımım ben
- Açılsa bu gülşen içre bir gül
Meşhūr iderin mişāl-i bülbül
- 70 Hengām-ı figānı bülbül-i zār
Ekşer benden olur ḥaber-dār
- Görse beni böyle ḥoş Mecnūn
Dīvānesine olurdı memnūn
- Ol berg-i ḥazān-ı bī-ķarārūm
Yollarda ḥalīfe-i ğubārūm
- Āvāreligim dögünmedi hīç
Ķaldım reh-i ğamda pīç-der-pīç
- Bu ıışķ-ı mecāzdan ḥalāş it
Taḥķīķ-şinās-ı bezm-i ḥās it
- 75 Bu baḥt-ı mecāzı ḥalle irgür
Pül üzre ḳoma maḥalle irgür
- Dil ḥānesin eyleme tebişān
Ķīn ola revā mı ka^cbe-i cān
- Āteşgede-i dile virüb tāb
Her bir bün-i müyım eyle girdāb
- Hengām-ı şabūḥ vir sekīne
Ķıl tevbe-i bāde-i şebīne
- Vir ḥancer-i inkısārıma āb
Ķıl nīze-i āḥımı siyeh-tāb
- 80 Yārab der-i luḫfiñ it baña bāz
Bī-minnet-i baḥt ü çarḫ-ı kec-bāz
- Şermende-i nāz-ı ḥācib itme
Muḫtāc-ı niyāz-ı ḥācib itme
- Ķıl luḫfuñı bī-veşāḫat-ı ḥalķ
Talḫ itmeye tā ki minnet-i ḥalķ
- Müstevfi-i medḫ-i sāfil itme
Deryūze-ger-i erāzil itme

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Tā key ola cān zār ü haste
Dükkān-ı emelde pā-şikeste
- 85 Hōsend-i kanā^cat eyle cānım
Kes bāb-ı recādan āş ü nānım
Şükrüñle dil eylesün tene^{cc}um
Kıl hisse-i der lein şekertüm
İstiğnāma virüb sekīne
Tūfān-ı tama^cda kıl seffine
Kes halk-ı cihāndan ihtilāţum
Cāiz bu zih-i keşret-i inbişatım
Yārān-ı zamāne bī-vefādur
Anlarla münāsebet haţādur
- 90 Yārānı nider dil-i hazīnim
Yetmez mi nücūm-ı hem-nişīnim
Tāb-āver-i şeb-nişīn-i ğam kıl
Tenhā koma vaşluñı kerem kıl
Ser-vağtime bulmadan heves-rāh
Nüzhetgehüm olmasun ğulüv-ğāh
Tārīk-i dil itdi ^cilm-i resmi
Genc isteyene vir ol tılısmı
Neylerler o mevleviyyeti kim
Nādanlık ola aña mülāzım
- 95 ^cİlm-i ledünīye maḥrem eyle
Mūsā gibi Hızır'a hem-dem eyle
Kılma beni bu ^cAli'ye peyrev
İtme reh-i ^cişğda tehī-rev
Kim ol bir esīr-i muḳtezādur
Ḳānun-zen-i meclis-i hevādur
Şehrāh-ı talebde ^cağla uymış
Girdābın adın necāt koymış
Bīhūdedür erba^cin-i rāzı
Rind-i ^cArab itse çille-sāzı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 100 Virme baña lehce-i Lebîd'i
Feyz ile zebân-ı Bâyezid'i
Şalma beni baḡş °Amr u Zeyd'e
Kıl vâriş-i ma'rifet Cüneyd'e
Bu ḡāk-i ḡākîri terbiyet kıl
İnsân eyle velîk kâmil
Âyine-i ḡalbime cilâ-ver
Enfâsımı eyle rûh-perver
Feyzûnle bu lûle-i duḡânı
Kıl lûle-i âb-ı zindeḡanı
- 105 Girdâba düşerse geştî-i dil
Teshîr-i murâda dâire kıl
Ümmîd o ki bu serâb-gâhı
Zann itmeye semen-gâh-ı râhı
Şol dem k'ide cânıma hücümü
Berriyye-i maḡşerüñ semümü
Hem Sâmin'i râḡat-ı dimâḡ it
Hem vâdi-i nârı reşg-i bâḡ it
Kıl ey tef-i ḡaşrde penâhum
Zıll-i keremünde sâyeḡâhum
- 110 Ben Bâbet-i âteşem ne ḡülşen
Ben ḡâr-ı fer ü tenem ne süsen
Bu deñlü cinâyetüyle benden
İḡsânuñ olursa luḡf senden
Zehr-i ḡüneḡ itmeden dilim çāk
Pâ-zehr-i rızâñu eyle tiryāk
Ayırma hem ey raḡîm-i zü'l-men
Peyḡamberüññ şefâ°atünden
Midḡat-zen-i şâhibül-belâḡ it
Ol bâde-i terle ter-dimâḡ it
Na°t-ı ḡazret-i risâlet-penâh
Şalevâtullâhi veselâmühü °aleyh

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 115   Tafşîl-i muqaddemât-ı mücmel
 Tedbîr-i pesîn ü 'aql-ı evvel
 Ser-cüş-ı ham-ı şarâb-ı vahdet
 Peymâne-i âhîrîn-i şoḥbet
 Ümmî süḥan-âver-i ledünnî
 'Allâme-i ders-gâh-ı ma'ni
 İslâm-ı fûrûz u şer'î perdâz
 Gencâken-i şeb-çerâğ-ı i'câz
 Âzer-güş-i çeşn-i bâsitânı
 Âteş-zen-i düde-i geyânı
- 120   Gül ḡonce-i ḡülşen-i Berâhîm
 Nev-bâde-i bâğ-ı 'izz ü tekrîm
 Ḳahhâr-ı 'Acem be-tîgrânı
 Muḥtâr-ı 'Arab be-nüktedânı
 Evreng-nişîn-i 'izz ü sermed
 A'zam-ter-i enbiyâ Muḥammed
 Bünyâd-ı sipihre 'illet oldur
 Ḥalk-ı meh ü mihre 'illet oldur
 Çarḡ urmada şavḡı ile bî-pâk
 Dölâb-ı Muḥammedî'dür eflâk
- 125   Teh-cür'a-i câm-ı fazlı ervâḡ
 Derdî-i şerâb-ı cüdi eşbâḡ
 Hem mazhar-ı nâmıdur Ḥudâ'nîñ
 Hem raḡmet-i 'âmıdur Ḥudâ'nîñ
 Ol ḡüşe-nişîn-i genc-i minber
 Destünde kilîd-i heft kişver
 Sulṡân-ı Hüdâ serîridür ol
 Peyḡamber-i mülk-gîrdür ol
 Çün mevkib-i 'azmin itdi der-kâr
 Zîr ü zeber oldı mülk-i aḡyâr
- 130   Erbâb-ı memâlik-i ḡadîme
 Heb düşdiler ızdırâb ü bîme

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Bî-minnet ü daḥl-i sâz ü esbâb
Virdi aña cümlesini vehhâb
- Ol devlet-i şeşhezâr sâle
Ṭayanmadı saṭvet-i celâle
- Bir bendesine müselleme oldu
Mahrûse-i dîne munzım oldu
- Emlâk-i Sikender-i cihân-gîr
Nüvvâbı elinde oldu teşhîr
- 135 Şaldı çü cihâna şevket ü fer
Cizye-dih-i şer'î oldu kayşer
- Aḥsentü zehî celâlet-i qahr
Kim ru'ûbı ire mesîre-i şeh
- Pes-mândeeye emrin eyler icrâ
Dümdâr-ı sipâhîdür Mesîhâ
- İdrîs ki oldu necme mensûb
Ta'ÿîn-i kudümü idi maṭlûb
- Seylâb-ı zuhûrî kıldı tuḡyân
Ṭâk-ı keyi itse n'ola vîrân
- 140 İḳbâli bahâr-ı dil-küşâdur
Kim ceysine çarḥacı şabâdur
- Ḳalb idi meger ki sikke-i mâh
Ânı iki pâre kıldı ol şâh
- Farḳunda şehâb o mihr lem'ün
Üstünde duḡân gibi idi şem'ün
- Görse n'ola cânib-i pesünden
Ol âyine-i şifât-ı zü'l-men
- Her cânibi rûyîdur çerâḡuñ
Birdür pes ü pîşi vird-i bâḡuñ
- 145 Pîrâhenüni virüb o sulṭân
Farṭ-ı keremünden oldu 'üryân
- Ehl-i dile bunda yok ḡarâbet
Fânûsı nider çerâḡ-ı kudret

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Āb-ı dehenüyle çāh-ı talḥ-āb
 Oldıysa °aceb mi şerbet-i nāb
 Kuvvetlü idi o şehīd-i nūşīn
 Deryāya қоşañ iderdi şīrīn
 Engüştüni kıldı menba°-ı āb
 Ol ābila itdi ḥalkı sīr-āb
 150 Akıtdı o feyż-i lāyezālī
 Fevvāre-i nūrdan zülālī
 Ey ḥāme yeter şümār-ı i°cāz
 Mi°rācını vaşfa eyle āgāz
 Unutmayalım sibāk-ı °ışkı
 Şerḥ idelüm iştiyāk-ı °ışkı

Şifāt-ı Mi°rāc

Bir şeb yem-i nūr idüb telāṭum
 Olmuşdı zemīn sipihr-i çārum
 Envāriyle deşt ü der lebāleb
 Her zāviye reşk-i çāh-ı Nahşeb
 155 Berķ-efken idi fūrū°-ı cāvīd
 Bī-minnet-i māḥitāb ü ḥurşīd
 Ol gīce sūhānuñ idi meydān
 Ma°zül idi āfitāb-ı raḥşān
 Zertār-ı şu°ā-ı āfitābı
 Olurdu o gīcenüñ şehābı
 Esfīde-i şubḥ-ı şādumānı
 Ol şāmuñ olurdu kehkeşānı
 Nāf-ı ḥoten idi çarḥ-ı kūyı
 Encümdi ānuñ beyāz mūyı
 160 Uymazdı şeb-i kelīme ol şeb
 Āşarı bunuñ ümīd idi heb
 İtmişdi nesīm-i dost-dārı
 Her cüz°üni şubḥ-ı nev-bahārı
 Şebnem gibi gevher-i nesüfte
 Dāmen dāmen olurdu rüfte

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Şāh-ı rusülün o şeb mekânı
Olmuşdı serāy-ı ümmühānı
Nā-gāh irişüb¹⁹ berīd-i tenzīl
Peyk-i harem-i vişāl-i Cibrīl
- 165 Yanunca cenībet-i felek-kām
Ya^cni ki burāq-ı şarşar-ārām
Çarḥ āher ü mihr setl ü meh süm
Āteş-per ü bāl ü sümbülīn-dem
Seylāb-ı nişīb ü şu^cle-i evc
Deryā-ber ü tünd-ḥamle çün mevc
Āsān-reved dūr pūy-ı hoş-hūy²⁰
Hoş heykel-i hoş-nümā-yı hoş-rūy
^cArz eylememiş henüz cevelān
Teng olmağıla fezā-yı imkān
- 170 Mānend-i biḥār irüb simāke
Bārān-veş inerdi yine ḥāke
Eflākle olmuşdı her ān
Çün şīşe vü tīr o sitārān
Olmazdı zalām-ı şebde gümrāh
Menzil-res idi çü Edhem āh
Şad kūhı güzār iderdi her ān
Çün şarşar ü mevc-i rüy-ı tūfān
İrgürdi peyām-ı şevḳ-i vuşlat
Şoḥbet-geh-i ḥāşşa kıldı da^cvet
- 175 Didi dem-i cūşış-i şafādur
Hengām-ı tecellī-i Ḥudā'dur
Eyler bu gice çü eşk-i müştāk
Tūfān-ı murād-ı kevnī iğrāk
Seyr-i harem-i cemāle müjde
^cĀlem ^cālem-i visāle müjde

¹⁹ Kelimedeki “ش” harfinin noktası konmamıştır.

²⁰ Bu mısradaki vezin tutmamaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Olmadı bu meslek-i nevāyīn
 Meslūk-i peyemberān-ı pīşīn
 Bu rütbe-i cāh-ı sermedīdür
 Bu mansıb-ı hāş-ı Aḥmedī'dür
- 180 Maḫşūre-i āsūmānı seyr it
 Ḥalvet-geh-i lā-mekānı seyr it
 Olundı senūñçün ey şeh-i dīn
 Bāzār-ı vücūd-ı şehir-i āyīn
 Nüh çārsu-yı felek tonandı
 Ḳandīl-i nücūm cümle yandı
 Āzīn-i binā dükān-ı tevflīḳ
 Dībā-yı sehābı kıldı ta'lik
 Bir hemzen-i şeşder-i cihāt ol
 Āzāde-i ḳayd-ı kāyināt ol
- 185 Ṭurma pey-i °azmi der-rikāb it
 Cānānile şöhbete şitāb it
 Gūş eyleyüb ānı şāh-ı levlāk
 Şevḳ itdi derūnını ṭarab-nāk
 Cūş eyledi neşve-i vefādan
 Dünyālara şıḡmadı şafādan
 Cibrīl-i Emīn ṭutub rikābın
 Bindürdi cenāb-ı bā-şavābın
 Şevḳiyle süvār olub burāḳa
 Ğulḡul-fiken oldı nüh revāḳa
- 190 Bindükde o rāh-i nūrda ol şāh²¹
 Şan oldı eşer du°āya hem-rāh
 Çün nefḫa süvār olub sabāya
 °Azm itdi menāzil-i °ulāya
 Ol şāh-ı diyār-ı kām-kārı
 Cibrīl-i emin rikāb-dārı
 Efser idinüb sürüş-ı gerdīn
 El üzre götürdi reh neverdīn

²¹ “rāh” kelimesi metinde “reh” olduğu halde vezin gereği uzun okunmuştur.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- 195 Bir lahzada oldu ol şeh-i dīn
Pey-bürde-i kalbgāh-ı pīşīn
Çün oldu o nūr-ı lāmi^c-i kıuds
Maşşüre nişīn-i cāmi^c-i kıuds
Ervāh-ı rusül olub cemā^cat
İtdi o şeh-i cihān imamet
Hakka ki imām-ı enbiyādur
Sulṭān-ı gürūh-ı aşfiyādur
Pīşinde gören şufūfuñ ānı
Dirdi o netīce-i cihānı
Ser-meşq-ı mişāl-i mürselīndür
Yā ser-suḥen-i kitāb-ı dīndür
- 200 Mihrābda ol şeh-i felek-cā
Ser-süre-i muşḥaf idi gūya
Dönmüşdi o şāh-ı hoş serīre
Ser-nāmede yazılan zāmīre
°Azm itdi idüb şalātı ikmāl
Eflāke çü şālihāt-ı a^cmāl
Şahre diledi idince tevdi^c
Ol şāhı biraz yer ide teşyi^c
Bī-çāreye tāli^c olmadı yār
Evvel kademünde kaldı nāçār
- 205 Bir anda mişāl-i āb-ı pür-zūr
Nüh gurfeye saçdı reşḥa-i nūr
Ya^cnī bu °alāka-zārı geçdi
Hāk ü dem ü āb ü nārı geçdi
Çün kıldı o şāh-ı °arş temkīn
Teşrīf-i derīçe-i nuḥustīn
Rūyını görince māh-ı enver
Maḥv oldu hacāletiyile yekser
Çarḥ-ı düvüm oldu çün mekānı
Şevkiyle debīr-i āsumānı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 210 Olmağa o şāha kātibü's-sır
Gösterdi hünerlerini bir bir
Bezm-i sivumīn olunca cāyı
°Arz eyledi zühre pārsāyı
İdüb atı ayacağına rū-māl
İştablına deffin itdi ğırbāl
Çün taht-ı çehārumı idüb cāy
İqbālī hayamın atdı ber-pāy
Ol şāhuñ idüb celālin iz°ān
Cem° olmadı āfitāb-ı rahşān
- 215 Andan kodı ol revāyi-i kām
Meydān-ı sipihr-i pencüme kām
Behrāma çoğ iltifāt kıldı
Ser-çarhacı-ı ğuzāt kıldı
Çarh-ı şeşüme çü vāşıl oldı
Ol şavma°a nūrı ile tıldı
Bercīs'i idüb hikemle meşhūn
Kıldı ham-ı çarhda Felāṭūn
Menzil-geh olunca bām-ı heftüm
Geldi zuḥal eyledi ta°allüm
- 220 Feyz-i hikemiyle itdi ol ān
Keyvān-ı siyāhı reşk-i Loḳmān
Kürsīye başub o şāh-ı vālā
Andan yerin itdi °arş-ı a°lā
Çün oldı mekānı meclis-i rāz
°Arş itdi o şāh-ı dīne i°zāz
Olunmuşıdı sipihr āzīn
Kıldı o da atlasıla tezyīn
İqbāl-i ezel müsā°id oldı
Andan melekūta şā°id oldı
- 225 Bir menzile irdi āḫir-i kār
Kim oldı refīka kār-ı düşvār

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Turdı orada burâk-ı çâlâk
 Çün fikret-i mâverâ-yı eflâk
 Nûr-ı sübühât-ı sermedîde
 Kaldı çü semend-i şîr-i dîde
 Olub o cenâbla müşerref
 Ol merhalede irüşdi refref
 Nûr üzre ki ânuñ ile kaldı
 Seccâdesin âb üzre şaldı
- 230 Refref de qalub °amelden âhir
 Envâr-ı cemâl oldı zâhir
 Çün oldı maqâmı kâbe kavseyn
 °İlm oldı o demde cümleten °ayn
 Müstağraq olub cemâl-i yâre
 Baht oldı müsâ°id-i nazâre
 Oldı harem-i maħabbete zayf
 Germ itdi şafâ-yı bezm-i bî-keyf
 Cânânıla kıldı şöhet-i hâs
 Şahbâ ireb itdi sāgar ihlâş
- 235 Rûh-ı suhen idi gofteni heb
 Maṭrûh idi harf ya°ni kâleb
 Fehm itdi ġarâyib-i ma°anî
 Şavt itmedin aña tercemânı
 Gûş eyledi sırr-ı nâ-şenîde
 Seyr itdi °avâlim-i ne-dîde
 Fehm idemez anı ehl-i hikmet
 Tahmîne şıġar mı kâr-ı kudret
 Vâkıf mı olur bu hâle aġyâr
 Peykâna olan tıyar mı esrâr
- 240 °İzzetle yine o rahmet-i haq
 Da°vet-geh-i hâke virdi revnaq
 Bir anda çü şavt-ı naġme-sencân
 Nûh künbed-i çarhı kıldı seyrân

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Bir oldı zehābla eyābı
Nūrîñ felek ola mı hicābı
Bārın açub ol şeh-i yegāne
Bağış itdi hediyye dōstāne
Her birine lāyık-ı merātib
Luţf eyledi hişşe-i münāsib
245 Ol cümleden oldılar girān-bār
Nezdīkterīn-i halvet-i yār
**Der zīkr-i çār-yār-i güzīn
rıđvānu' l-lāh-i te'ālā 'aleyhim ecma'īn**
Şāhān-ı serīr-i fażl u ma' nī
Yārān-ı çehār kāne ya' ni
Anlar ki mücāhidān-ı dīndür
Dārende-i düdmān-ı dīndür
Anlar ki ğarazdan oldılar dūr
Her madde-dih-i müşāb ü me' cūr
Anlar ki emān-ı her belādur
Ğam-h'ār-ı cenāb-ı Muşţafā' dur
250 Her birisi bir cihetle mümtāz
Ser-cümle harīf-i meclis-i rāz
İnkāra mecāl yok birini
Her biri halīl ü hem-nişīni
Ol çārladur nizām-ı 'ālem
Ol çārladur kıyām-ı 'ālem
Anlar ya 'anāşır-ı cihāndur
Yā çār-ı fuşül-ı bāğ-ı cāndur
Ol çār eger olmasa meded-ger
Tiryāk-ı nizām olurdu ebter
255 Ol çār eğer olmasa muķāvim
Olmazdı uşül-i şer' ķāyim
Ol çār dirahıtdur olan hem
Revnağ-dih-i çār-ı bāğ-ı 'ālem

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

-
- Ol çārla buldı zīb ü zīnet
Mesned-geh-i çār-ı tāk-ı millet
- Ol çārla geldi şer°a revnağ
Dört olsa °aceb mi mezheb-i hağ
- Ol çārla oldı çeşm-i dünyā
Dört oldı elemle çeşm-i a°dā
- 260 Dü-beyt-i şerī°at oldı ol çār
Mısrāları metīn ü hem-vār
- Şeyhu'l-hulefā şiddīk-ı pīşīn
Şiddīk o şeh-i şadākat-āyīn
- Maḥşūs-ı ta°ayyūn-i hilāfet
Bī-vāşita cā-nişīn-i ḥazret
- Olmasa o ḥusrev-i müeyyed
Dünyāyı tıtaradı ḥayli mürted
- Ol virdi şeri°ate sebātı
Def° eyledi fitne-i vefātı
- 265 Şānīleri dād ü zer-i meşhūr
Kerden zen-i ṭāğiyān-ı mağrūr
- Ḍaḥḥāk-keş-i fesād-ı cāvīd
Efrīdūn-ı cihān-ı te°yīd
- Āvāzın işitdiler ırakdan
Olmaz nefes-i şabāya reh-zen
- Çün nağme-i nev-bahār-ı hoş-dem
Oldı o nefesle mülk-i ḥurrem
- Şālişleridür emīn-i Qur' ān
Gencūr-ı ḥayā cenāb-ı °Osmān
- 270 Küttāb-ı risāletūñ re°īsi
Sultān-ı şerī°atūñ celīsi
- Olmuş iki neyyir ile ol şāh
Gerdūn-ı °ulüvv ü °ālem-i cāh
- Maḥbūb-ı ḥayāsıdur melāyik
Düşmen ne ğam itse bī-edeblik
-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Rābi°leri gevher-i keremdür
 ʤūfān-ı mekārım ü himemdür
 Ğamzād-ı mükerrrem ü müfehham
 Damād ü birāder ü vaşı hem
- 275 Cifrī ki °ıyān-ı kün nihāndur
 Fihrist-i kitāb-ı kün fe-kāndur
 Ol şāh-ı cihāna cifr cāmi°
 İcmāl-i defātir-i veķāyi°
 Bu fazl āna mefharet-fezādur
 Kim °illet-i nesl-i Muştafa°dur²²
 Oldur peder-i şehīd-i mesmūm
 Baħr-i güher-i Hüseyn-i mazlūm
 İkişi de şāhzādelerdür
 Mıraş-ħor-ı siyādelerdür
- 280 İkişi de müsteħaķķ-ı ta°zīm
 Ser-defter-i zümre-i meħdāđim
 İkişi de nūr-ı çeşm-i māzāğ
 Ğayretleri cāne dāğ-ber-dāğ
 Yüz virmekile zamāne-i dūn
 Çok ħādişe itdi ħaşm-ı mel°ün
 Çarħuñ o zaman bilindi ħālī
 Kim oldu bu vaķ°a ihtimālī
 Çarħuñ o zaman tuyuldu rāzı
 Kim virdi bu fitneye cevāzı
- 285 Çok yerde yañuldu gerçi dünyā
 Olmaz bu ħaṭāya beñzer ammā
 Ħaķ her birisinden ola rāzı
 Mādām ide cāna ğam teķāzı
 Ğitdiyse mu°allimān-ı esrār
 Şad-şükr ħalīfe-i edeb vār

²² Nüşhada sayfanın yan tarafında şöyle bir not ve bir beyit ilave edilmiştir:
 Nev°i-zāde
 Bu yetmez mi ta°rif ol serveri
 Müebbed kala nesl-i peyğamberi

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

-
- Der senā gösterī-i ḥazret-i pīr
Ḳaddesa'l-lāhu sırrıhu'l-ḥaḫīr**
- Şādāb-kün riyāz-ı irşād
Āteşzen-i düdmān-ı ilḫād
- Endāḫte dürr-i mevce-i kün
Elbürz-i velāyet-i temekkün
- 290 Ṭahmuruş-ı dīv-bend-i ʿādet
Ḥançer-zen-i sīne-i tabīʿat
- Mīrāş-sitān-ı sırr-ı Aḫmed
Zeyneb'de sülāle-i Muḫammed
- Naḫd-ı güher Betül-i Zehrā
Ḥayrul-halef-i nejād-ı a'lā
- Şāhenşeh-i ʿālem-i tevecüh
Maḫmūd Efendi ṭāb-ı sırruh
- Bi'l-fiʿli tarīḫ-i şerʿ ü taḫvā
Fenn-i Ḥızırī ʿulüm-ı Mūsā
- 295 Hem müctehid-i reh-i şerīʿat
Hem rehber-i cadde-i tarīḫat
- Rāzī gibi şad ferīd-i eyyām
Bir hücre-i tekyesünde gem-nām
- Fetvā-dih-i şerʿ olan müselleḡ
Bezmünde hemīşe lāl ü ebkem
- Şeyhu'l-islām fażl-ı mesned
Ol ḥ^vāce yanunda ṭıfl-ı ebced
- Görse ol imām-ı muḫtedāyı
Ol gevher-i ʿaḫd-i murtażāyı
- 300 İşnā ʿaşeriyye-i revāfīz
Ḥaşr-ı ʿadedi olurdı nāḫız
- Bī-ḫayd-ı merāsım-i cihāndur
Āzāde-i bend-i eyn ü āndur
- Nā-ḫoş ʿaşıyān-ı yeʿsi cāvid
Olur nefesüyle reşḫ-i cemşīd
-

- Şad salţanat u merātib-i cāh
Bir mevce-i himmetünde key-gāh
- Şāhān-ı zamāne aña muhtāc
Ol husrev-i bī-serīr ü bī-tāc
- 305 Oldı berekāt-ı pāy-ı būsı
Çok şehlere māye-i cülūsı
- Şāhān neçe itsün aña hıdmet
Degmez fuķarādan anda nevbet
- Yanunda gedā vü şāh birdür
Hırşīd ü ğubār-ı rāh birdür
- Gösterdü anuñ şebāt-ı hāli
Mefhūm-ı metīn-i k'el-cibāli
- Elbürzūñ ider revācını serd
Dāmān-ı şerīfi üzre bir gerd
- 310 Hiç gelmedi hāline taġayyür
Çok oldı cihan tehī vü hem pür
- Gerdün ķapusında °abd-i dā°ı
Yoķ hazretüne sezā metā°ı
- Şermendesidür sipihr-i hāyin
Göstermemek ister infi°ālin
- Evzā°-ı ğarībe senden ammā
Alınuğın añlar ehl-i ma°nā
- Meyl eylemese n'ola cihāna
Baķmaz edeb ehli çok beyāna
- 315 Merdüdü merāsım-i tabī°at
Olur mı hīç öyle hark-ı °adet²³
- Dil beste-i hark-ı °adet olmaz
Şöhret-fiken-i kerāmet olmaz
- Hiç bende geķer mi şīr-i yezdān
Dellāl-ı güher olur mı °ummān

²³ Nüşada bu mısra “Olur mı hīç hark-ı °adet” şeklinde geķmektedir. Fakat bu şekliyle vezin tutmadığından farklı nüsha kontrol edilerek buradaki şekliyle düzeltilmiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Çil sâle qarîbdür o server
 Halkı reh-i haqqa da'vet eyler
 Her yerde idüb halîfe sâkin
 Hurşîd gibi şalar şu'â'ın
- 320
- Envârı ile diyâr pürdür
 Emvâcı ile kenâr pürdür
 Hurşîd mişâl o pertev-i haq
 Virdi reh-i celvetîye revnaq
 Olsa n'ola ol tarîka sâlik
 Hurşîde düşer mi Halvetîlik
 Çün cāy-ı nişîn-i Mustafâ'dur
 Lâzım olan aña iktidâdur
 Peygamber-i seyfdür nebimiz
 Kîn-âver-i hayfdur nebimiz
- 325
- Âteş-zen-i haşm-ı dil-siyehdür
 Gulgul-fiken-i li-yüzhirehdür
 Ser-hayl-i sipâh-ı zâhirîndür
 Ümmetleri de mücâhidîndür
 Dîn-i Kureşî şüküh ister
 Ne gâr ü ne habs-i küh ister
 Çün dîn-i mesîh-i ber-hafâdur
 Gâr anlara vâkı'â sezâdur
 Yazmış bunu şâhibü'l-futûhât
 Ol gevher-i lücce-i kerâmât
- 330
- Taẓ'îf idüb ihtimâl-i gayrı
 Tutmuş taraf-ı şümül-ı hayrı
 Bu nükteyi itmiş ol sühan-ver
 Yetmiş toközuncı bāba zîver
 Ol nūra ki şeb-çerâğ-ı cāndur
 Maħrüse-i Üsküdâr-ı kāndur
 Çok kişvere sâye şaldı ol māh
 Ahir bunu eyledi vaṭan-gāh

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Bir cami° ü hân-ķāh yapıdı
Ehl-i dile kıble-gāh yapıdı
- 335 Ol künbed olub nümüne-i Țür
Üstünde olur tecelli-i nūr
- Gül destesi naḥl-i cevheridür
Üstündeki nūr lar beridür
- Her şeb olur ol menār-ı ezher
Şām-ı ramazāna reşg-āver
- Sulṫān-ı hüdādur ol felek-şān
İtse n'ola nūrdan çerāgān
- Ķandilleri gül-i cināndur
Gül-deste-i bāg-ı cāvidāndur
- 340 Gül destesidür anuñ muḥaķķaķ
Mīzāb-ı zülāl-i raḥmet-i ḥaķ
- Anda çözülür metā°-ı ḥācāt
Dirsem n'ola bender-i fütūḥāt
- Ey Fāiẓi-i serāb-peymā
Ey bād-ı bedest-i deşt-i sevdā
- Tā key tek ü pūy ü ibtizālūñ
Tā key bu hevā-yı bī me°ālūñ
- Hiç ḥāṫıra itmedūñ ferāguñ
Ḥārādan imiş senūñ dimāguñ
- 345 Bunuñ gibi āsitānı ķorsın
Der-yūze-ger-i li°ām olursın
- Unutma melāz-gāhuñı gel
Bī-çāre yañulma rāhuñı gel
- Elden ķoma āsitān-ı pākin
Kuḥl ile gubār-ı feyż-nākin
- Ḥaķ zıllini müstedām ķılsın
Feyż-i himemin müdām ķılsın
- Der sebeb-i te°līf-i kitāb-ı Leylī vü Mecnūn**
- Bir dem ki cihan olup pūr-āşūb
Kim bu da ter idi āh-ı maṫlūb

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 350 Herkes mey-i hayretile medhūş
Endīşe-i kâra kalmamış hūş
Dembeste vü lâl-ı halk-ı ʿâlem
Mağlūb-ı melâl-i halk-ı ʿâlem
Heb naqş-ı zamâne gayr-ı maʿhūd
Heb vazʿ-ı felek hılâf-ı maqşūd
Olmuşdı mizâc-ı kevne hayrân²⁴
Derrâke-i tîz-i feylesofân
Fîrûz idi baht-ı devlet-i cehl
Efrâşte idi rāyet-i cehl
- 355 Çengîz mişâl cehl-i pür-zür
İtmişdi diyâr-ı fazl-ı pür-şür
Haysiyyet olub zelîl ü nâ-kâm
Nâdânlıĝ idi medâr-ı aḥkâm
Peygüle-i ğamda hūşyārân
Şadr-ı tarab ü şafâda nâdân
Bulmuşdı revâtib-i muqarrer
Her hâne-nişîn ü mübtezeller²⁵
Bî-yâr ü harîf ehl-i dâniş
Ol tâife de ğarîbe dönmüş
- 360 Bî-hükm ü netîce cümle ʿillet
İllâ meger intisâb-ı devlet
Her buqʿa-i ʿilm hem-çü mekteb
Bâzî-geh-i küdegân idi heb
Etfâl-i ekâbir-i zamâne
Yâ mehd idi cāya dersḥâne
Tutmuşdı tarîḳ-i ʿilmi şıbyân
Dānâ bulamazdı bir zebân-dân
İtmişdi zamân-ı bî-müdārâ
Evrâḳ-ı kitâbı zarf-ı ḥalvâ

²⁴ Nûshada “hayrân” kelimesindeki “ى” harfinin noktası unutulmuştur.

²⁵ “hâne-nişîn” kelimesindeki “ش” harfinin noktası unutulmuştur.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 365 Mānend-i gül-i küşāde ekşer
Şīrāze-güsiste idi defter
Her gūşede nā-küşūde cūzdān
Şol gōnçe gibi ki kıla pijmān
Düşse n'ola kātib ıztırāba
Yoķ rāğıbı kim baķar kitāba
Kırātıla şatılan cevāhir
Kaņtārıla şatılurdı yer yer
Şad nükteden iy görürdi eşrāf
°Arz-ı hüner itse būriyā-bāf
- 370 Olmuşdı dimāğ-ı halk-ı efkār
Debbāğ ile birdi ķadr-i °aṭṭār
Gelmişdi °ıyār-ı kevne raḥne
Hem-seng idi °ūd ile diremne
Bī-şahne idi dükkān-ı inşāf
Bir şatılur idi dūrdile şāf
Olmuşdı mizāc-ı naķd-i rencūr
Yeksāndı dem-i nesīm ü bāḥūr
Olmuşdı mezāk-ı fark-ı muḥtel
Şekkerle berāber idi ḥanzal
- 375 Gitmişdi tettebbu°-ı ḥaķiķat
Ḥalk eylemişdi hezli °ādet
Olmuşdı zamāne halkı ekşer
Bed-gūy-ı dü-rüy ü iftirā-ger
Tev°em olub āšetī ile rezm
Olmuşdı niḫāķ-ı naķl her bezm
Ne dostluķ üzre ḥükm-i dāir
Ne buğzuñ olur me°ali zāhir
Kādir buña dostān-ı pūr-şeyn
Kays'ı ide Leylī ile mābeyn
- 380 Cāiz ide āşinā-yı pūr-ğaş
Cāmıyla şarābı āb ü āteş

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Bir tefriqa şalalar meyāna
Te³şīr ide hükmi Ferqadān'a
- Ol tāife eylese nifākı
Bed-h^vāh ide vaşla iştiyākı
- Der-kār ideler çü rīş-ḥandı
Bāduñ güle irmeye gezendi
- Vādī-i dürūga kim giderler
Ḥārıla güli dürüst iderler
- 385 İsterse ider o qavm-i bī-şerm
Şad Ḥusrev'i kühkenle dil-germ
- Āgāz-ı füsün iderse bir faşl
Ġülistān ola meclis-i vaşl
- Ben dāmenüme çeküb ayāğım
Vār idi o firqadan ferāğım
- Anlarla aramızı ser-ā-pā
Kesmişdi çü tīğ-i mevc-i deryā
- Ya[^]ni ki ḥişār-ı dil-küşāda
Ol sāḥil-i lücce-i şafāda
- 390 Bir gence şalub hevā-yı taqdīr
İtmişdi bu ḥāki inzivā-gīr
- Aḥsentü zehī ḥalīc-i dil-keş
Çün cūy-ı şarāb-ı şāf ü bī-ğış
- Ḳılmış iki cānibeyni tezyīn
Peyveste riyāz-ı cennet-āyīn
- Eyler iki cānibi şehādet
Kim ola o baḥr-i cūy-ı cennet
- Yā sīm-i sebikedür o deryā
Ḳālibde henüz daḥi ammā
- 395 Yā aḥlas-ı ḥüb-ı dil-küşādur
Pāy-endāz-ı şeh-i şafādur
- Şandım o perend-i sīm-i tārı
Ḥıyyāt önünde cāme-dārı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Tārımı çözer yâ perniyân-bâf
 Țurma uzadur harîr-i şeffâf
 Çözmüş kemerin yâhud bir âfet
 Bezme vire tâ anuñla hâlet
- Destârını bozdı yâ zamâne
 Pîçide idüb döker miyâne
- 400 Limân-ı amân-ı mübtelâdur
 Havz-ı bî-müzd her gedâdur
 Yoğ mevc-i telâtumunda mağzür
 Girdâbı çü çâh-ı ğabğab-ı hür
 Deryâdur egerçi cüy-veşdür
 Mehtâbda seyri hûb ü hoşdur
 Zevrakla kaçan ki seyr ider yâr
 Eyler dil-i lücceyi şerer-bâr
 °Aks şalub âba mâh-ı tâbân
 Fânüs-ı zerin ider fûrüzân
- 405 °Aksiyle ider o mâhı ğabğab
 Girdâbı nazîr-i çâh-ı Nahşeb
 Rüyından alursa pertev-i tâb
 Pülâdı kepâde ide mehtâb
 Gitse pür-meh ile seyre cânân
 Berğ içre güneş olur nümâyân
 Bir şu°le-i pür-şerâre beñzer
 Silk-i dür-i şâhvâre beñzer
 Şehperr-i hümâdur ol bilâ-şek
 Kim sâyesini muğâl görmek
- 410 Bir hancer-i tîz-i pür-cilâdur
 Dirlerse yalan velî revâdur
 Pür eylese ânı ğonçe lebler
 Mevzün güher-i yem-i Țarablar
 Deryâdur o perniyân-ı mâî
 Kim resm oluna neçe hatâyî

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Yelkenle pür olsa rüy-ı ʿummān
Cūy üzre semen olur perişān
Fülk üzre yanunca bād-bāndur
Yā birbiri içre āsumāndur
- 415 Meydān-ı sibāḳdur o deryā
Her fülk bir esb-i bād-ı peymā
Deryāda olur kaçan çerāḡān
Gülzāre olur şükūfe-rīzān
Seyr eylemeyeydi ger ol encüm
Dirdüm yeme āsumān-ı heştüm
Deryāda çerāḡ-ı bī-kerāndur
Yā ʿaks-i nücūm-ı āsumāndur
Beñzer çemene o şafḡa-i āb
Kim pür ide ānı germ-i şebtāb
- 420 ʿAks şalub āb-ı bī-karāra
Her şemʿi iki şanır nazāra
Her taḡta-i şemʿ-i pīş-hʿāndur
Pür-cām-ı şarāb şuʿle-sāndur
Yā taḡta-i lāle-zārdur ol
Yā sīne-i dāḡ-dārdur ol
Aḳındısı şöyle bī-emāndur
Şan ḡamle-i ḡahr-ı āsumāndur
Dirse n'ola āña ehl-i ḡikmet
Sūhān-ı kilīd-i ʿıyş ü ʿişret
- 425 Ol āb bir ehl-i ḡāle benzer
Kim ḡayy-ı mekāna verziş eyler
Dīvāne-i ʿişḡdur ne tedbīr
Eylerse gūsiste bend-i zencīr
İtseydi ḡabūl-i ʿaḡd ol āb
Dirdüm o mekāna baḡr-i sīm-āb
Cūşiş-geḡüni gören dir anuñ
Budur başı baḡr-i bī-kerānuñ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Vâlid k'ola cennet âşiyâmı
Bu kevne iderdi dür-feşânı
- 430 Kim varmış arada küh u şahrâ
Mevşül degülmiş iki deryâ
Bir şâhib-i dest-ber dü-nîrû
Fikr ü hîredin kılub terâzû
Görmüş ki bu iki baır-i ʿummân
Var açmağa birbirine imkân
Kesmiş neçe deşt ü kühsârı
Biri birine kıomış bihârı
Eflâke kemend-i himmet atmış
Deryâları birbirine kıatmış
- 435 Şalmış bu zemîne şür ü ğavgâ
Girmiş biri birisine deryâ
Revnağ-dih olub bu merz ü bûma
Vasl eylemiş ânı Baır-i Rûma
Târîh-şinâs-ı bâsitânı
İskender'e nisbet eyler ânı
Olmuş o ħalic-i genc-i kışver
Bekler iki yanın iki ejder
Ol iki ħişâr çarĥa çıkmış
Bârû-yı sipihri ĥayli şıkmış
- 440 Sîmurğ o kıulle-i felek-sâ
Ejderdür aña şarıldı deryâ
Dîvârları metîn ü muĥkem
Çün ʿaql-ı ĥakîm sedd-i aʿzâm
Şad sedd-i Sikender-i ĥoş iĥkâm
Bir iskelesiyle olur ilzâm
Ĥandaqları kim şikerf-çehdür
Mâhî-i zemîne ğüte-gehdür
Eyler çeh-i bend-ĝâhı her bâr
Ĝam gibi hezâr ser-keşî-zâr

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 445   Bend olmuş olubdu anda Bījen
 Taḥlīṣ idemezdi şad Tehemten
 Hem sūr-ı emān-geh-i sitemdür
 Hem ḥaşn-ı ḥaşīn-i ehl-i ğamdur
 N'olmağ gerek ol ḥaşānet-ābād
 Bül-feth gibi şeh ide bünyād
 Pür-emn-i her ḥiṣār-ı gülşen
 Her zīr-i dirāht ber-niṣīmen
 Her gūşede şad behişt pinhān
 Her ḳaşrda şad hezar ğilmān
- 450   Kāşāneleri nigār-ḥāne
 Her bāğçesi bahār-ḥāne
 Bostānuna āb-keş-i hevādur
 Gülzāruna bāğbān şabādur
 Bir veznde ābıla hevāsı
 Yek-reng gül ü mül ü kirāsı
 Kūhsārı ki ma°den-i güherdür
 Yāḳūtı anuñ kirās-ı terdür
 Nāzik leb-i la°-i dil-sitāndur
 Rengīn gül-i naḥl-i ergüvāndur
- 455   Gülgār-ı cinān kirās-zārı
 La° ü güher olsa n'ola bārı
 Eşcārı dirāht-ı Ṭūr'a beñzer
 Üstünde kirās-ı nūra beñzer
 Ol şāḥ ki la°-i ter-beridür
 Sūr-ı güle naḥl-ı cevheridür
 Hengām-ı kirās dil-küşādur
 Çeşn-i ṫarab-ı cem-i şafādur
 Her gūşede bezm-i işret ü nūş
 Her bezmde şevḳ-i cūş-der-cūş
- 460   Cāiz ola reng-i cüz° ü gül surḥ
 Gül surḥ ü kirās surḥ ü mül surḥ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- °Uşşākıla neçe sīm-berler
 Göksu'ya varub şafā iderler
 Hübān girer āba fevc-der-fevc
 Deryā-yı neşāţ mevc-der-mevc
 Hübān girer āb-ı cūya her sū
 Āyīnede gösterir perī-rū
 Mevc üzre görünse peyker-i nūr
 Gūya ki olur tecelli-i Tūr
 465 Girse şuya yār mest-i bī-tāb
 Hiç öyle olur mu °ālem-i āb
 Mestāne bulub şuda civānın
 Āğūşa çeker kimi meyānın
 Yār eyleyüb iltifat gāhī
 °Uşşākı çeker şuya çü māhī
 Ol mālik-i baħr şevķ-i aħbāb
 Zūlfün ider ehl-i °aşķa kullāb
 Cem° eyler o çeşme sār-ı nūşīn
 Her gün neçe Hüsrevile Şīrīn
 470 Cūy olsa °aceb mi böyle pür-cüş
 Eyler bu kadar civānı āğūş
 Hengām-ı hazān olur ħarifān
 Nūzhetgeh-i kūhsāra tāzān
 Ol °arşa olub dü-baħre mecma°
 Dirler oradur maķām-ı Yūşa°
 Cem° olsa °aceb mi anda her ān
 Hızr-ı çemen ü kilīm-i murģān
 Virdükce hevā dü rūze furşat
 Eylerler o gūşelerde sohbet
 475 Bāzīçe-i devri bir şanurlar
 Bu köhne bahāra aldanurlar
 Bu köhne bahār ħod-güvādur
 Kim °ākıbet-i cihān fenādur

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Her berg şikeste-kāra beñzer
Bir ʿāşık-ı dil-fikāre beñzer
- Kim hāke şalub vücūd-ı zārın
Şatmış şavmış heb iʿtibārın
- Āvāze-i cūy kıru ğavġa
Çün devlet-i bī-meāl-i dūnyā
- 480 ʿUnf itmede ehl-i bāġa şarşar
Maġrūr-ı sefh cāha beñzer
- Yok gerçi bahār ile mesāsı
Bir ġüne bunuñ da var şafāsı
- Hāk üzre varaġ ider hüveydā
Mermūze-i külli men ʿaleyhā
- Hāzžuñ var ise eġer fenādan
Yekdür bu bahār-ı dil-küşādan
- Hācet-gehin eyleyüb ziyāret²⁶
ʿĀşıklar ider ümīd-i himmet
- 485 Dilden çü murād-hʿāhlardur
Her ġüşesi vaşl-ġāhlardur
- Ol vāşıta ile ʿāşık-ı zār
Olursa ʿaceb mi vāşıl-ı yār
- Alur ġüher-i mezār-i pākin
Kuħle kıatar ehl-i derd hākin
- Hāġķā ġüher-i mezārı ānuñ
Zīver-dih-i tācıdur şehānuñ
- Pür ins ü neşāť her ġavālī
Bī-ġerd-i melāl aķar zülālī
- 490 Çün pertev-i āfītāb-ı cūyı
Her hānenüñ olur āb-ı rüyı
- Çıķmış ser-i şāhlar semāya
İrmış bün-i bīhler şerāya

²⁶ “Hācet-geh” kelimesi metinde, “ك” ile “ه” harfleri yer deġiştirmek suretiyle yanlış yazılmıştır.

- Kuhsârî dirâht-ı şâh-ber-şâh
Şad bülbül ü sâre lâne her şâh
- Eyler neğam eyledükce murğan
Evrâk-ı hazâni şevk-i rakşân
- Murğ alsa eğer per-i hümâyı
İtse ne kadar hevâ-girâyı
- 495 Murğ-ı kafese halâşî câiz
Andan çıkamaz tuiür hergiz
- Murğ eylese şâhsârî me^vâ
Ebr içre girer hamâme güya
- Eşcâre ki tâ güller ulaşmış
Sîmurğdur ejdehâ tolaşmış
- Eşcâr-ı bülend ü hey²et-i tāk
Çün kâhkeşân u küy-ı eflāk
- Ol tāk-ı mülevveni gören der
Kavs-i kuzah-ı sipihre beñzer
- 500 Enmüzec-i bāğ-ı cāvidāndur
Fihrist-i bedāyî^c-i cihāndur
- Her gūşesi ^cālem-i diğerdür
El-kışşa cihān-ı muhtaşardur
- Şaldım o zemine tarh-ı bünyād
Bir gūşe-i ^cuzlet itdüm ābād
- Çün fikr-i fakîr tāze vü hāş
Çün hātîr-ı bendegî pür-ihlāş
- Mecmū^ca idi luḫ u dil-keş
Aḫbāb içinde ma^cni-i hoş
- 505 Olurdu pür olsa zü-fününān
Bîrûn-ı derûn-ı baḫr ü ^cummān
- Ṭolıydı derûnı fazl ü ma^cnā
Cüzdān idi baḫr elinde gūyā
- Ol külbe-i ğamda cān-ı zārum
Olmuşdı nedāmete mülāzım

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Geldükce derûna fikr-i ümmîd
Feyz-i ezeli iderdi teb'îd
- Olmuşdı dil-i bülend pervâz
Ümmîd-i vefâyı bir taraf-sâz
- 510 Aşub emâni-i ciger-tâb
Olmazdı dimâğ-ı câna reh-yâb
- Farğ-ı hıred olmayub leked-küb
Fikr-i emel itmemişdi mağlûb
- Geçmişdim ümîd-i hayr ü şerden
Olmuşdı meâl-i hâl rüşen
- Hâtim geçinen eşîr-i şöhret
Baña şatamazdı hiç minnet
- İhsân-ı tekellûf azmayan
Olmuşdı yanımda rahne-i şân
- 515 Kâhil keremân-ı rûzigâra
Muhtâc degildüm i'tizâra
- °İşkıyla idi sirişt-bûdum
°İşk idi °anâşır-ı vücûdum
- Çün vardı elimde neşve-i °ışk
Hem âb ü gülümde neşve-i °ışk
- Hâlî değılidi rûzigârum
Hükümüni virir nev-bahârum
- Deryâ gibi eyleyüb huruşı
Bir kaçre iken ururdu cûşı
- 520 Ahvâl-i derûnı °ışk her gâh
Kâle getirirdi h'âh ü nâ-h'âh
- İdüb mey-i °ışk kâr-ı câna
Râzım düşürürdi hep meyâna
- Cellâd-ı mağabbet eyleyüb zâr
Esrâr-ı mey itdirirdi ikrar
- Mekkâr mağabbet eyleyüb âl
Tıfl-ı dile söyledürdi icmâl

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- İtmiş yem-i ʿışk iden derūnum
 Bi-ḥavşala mevce-i cünūnum
 525 İtdi teb-i gam derūnı sūzān
 Olsa n'ola sözlerüm perîşān
 Dirsem n'ola ʿāşıkāne maẓmūn
 Hiç rāzını şaklasun mı Mecnūn
 Kendüm bileli esīr-i ʿışkım
 Dil-teşne-i germ-sīr-i ʿışkım
 Ben kendümi böyle zār buldum
 Gümgeşte vü bî-ḳarār buldum
 Bu bezm-i vücūda mest geldim
 Sāgar-zede-i elest geldim
 530 Bu girye ki feyz-i cāvidāndur
 Tā cām-ı elestden nişāndur
 Bu sūz ki sīne mübtelādur
 Evvel eşer-i teb-i belādur
 Bu āh ki bād-ı āteşīndür
 Tā nefha-i rūḥdan ḳarīndür
 Bu eşk ki ḥüsn eşerleridür
 Tā bezm-i elestden beridür
 Bu şūriş-i dil ki cān-güzādur
 Bed-mesti-i cām-ı ibtidādur
 535 Bir gün yine neşve-i maḥabbet²⁷
 Virmişdi derūna özge ḥālet
 Maṭlūb idim ol ḳadar şafāya
 Gūya ki gül-i seher şabāya
 Ol şevḳle ḥāme-i güher-bār
 Olmuş dil-i ʿāleme şerer-kār
 Ya^cni ki cünūn rivāyetünden
 Leylī Mecnūn hikāyetünden

²⁷ Bu mısra da “yine” kelimesi olmadığı halde vezin tutmadığı için başka nüshalara bakılarak metin tamiri yapılmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 540 Bir faşlı olub numûne-perdâz
Şalmış dil-i sihre reşk-i i'câz
Bir nağme-i tîze kalmış âhenk
Bir kârla halkı eylemiş denk
Kânûn-ı dile olub muvâfiğ
Bir faşl itmiş ki câna lâyığ
Şerh-i ğam-ı hasret idüb ol yâb
Bir mevcede 'arza kıldı girdâb
Bir kıtreyi kıldı ol füsûn-ver
Âbisten-i şadhezâr gevher
Bir aḥkeri eyleyüb nümü-dâr
Âteş-geh-i 'ışka kodı mi'yâr
- 545 Bir zerreyi şeb-çerâğ şandı
Meş-t-i hâs ü hârî bâğ şandı
Ġam-hâneye geldüğünde aḥbâb
Düştükte meyân-ı şoḥbete tâb
Ol cüz'e bir iki ehl-i dâniş
Cüzdânum içinde rast gelmiş
Gözden geçirüb o fazl-ı nağzı
Cüş itmiş o neşve ile mağzı
İtmiş çü şadef o lücce-i tâbân
Ol cüz'ü derûn-ı dilde pinhân
- 550 Ol şîre-î tâze-i ma'ânî
Kılmış kârımı mağânî
Ol mîve-i nâ-res-i tabi'at
Virmiş dehen-i mezâka lezzet
Ol nükte-verân idüb vifâkı
Bu semte düşürdiler siyâkı
K'ey Fâizî ey cihân-dâniş
'Arş-ı sühân âsumân-dâniş
Şâbit-endâz-ı fazl ü itkân
Düşvâr-pesend-i nağz-ı nekdân

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 555 Sensin bu zamān-ı şūr ü serde
 Bu kaht-ı ma^carif ü hünerde
 Bī-müzd ü ğaraz çü şāh-ı Ken^cān
 Ecrī-dih-i mışr-ı ^cilm ü ^cirfān
 Fazluñdan irüşmeseydi mersüm
 Ma^clüm idi ħāl-i milket-i Rüm
 Cāy-ı sūħanı felek sen itdūñ
 Bu lücceyi pür-nemek sen itdūñ
 Sen virmesen i^ctibār nazma
 Gelmezdi revāc kār-ı nazma
- 560 Bu tarz-ı nevi sen itdūñ ĩcād
 Kıldıñ şu^carā-yı Rüm'ı irşād
 Bu şīve-i nağz-ı tab^c-āvīz
 Oldı eřerūñle şöhret-engīz
 Sen eylemesen bu semte rağbet
 Halk olmuşıdı hep ehl-i şan^cat
 Rüm oldı emīn-i ħarf-i i^ccām
 Sa^cyūñ hele kıldı ref-i ĩhām
 Olmağ neden ey ħazīne-i rāz
 Bī-ħükm ü eşer bahār-ı i^ccāz
- 565 Tab^cuñ yaraşur mı cāmıd olmağ
 Deryā-yı muĥīř rākıd olmağ
 Olunmaya tab^c-ı tīzūñ i^cmāl
 Tīğūñ řura der-niyām-ı iħmāl
 Ol ğonceyi eyle ğülşen-i rāz
 Žamm it aña çār bāğ-ı i^ccāz
 ğül-desteñü bāğ bāğ eyle
 Hāsıdleri dāğ dāğ eyle
 Fevvāre-i zıhnūñ ile der-kār
 Dögsün felegi zülāl-i eř^cār
- 570 Pür gevher-i nükte kıl cıħanı
 Tūfān itsün yem-i ma^cāñı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

-
- Enfâsîñ ile neşâf-mend it
Bādıla zebân-ı halkı bend it
- Ƙıl nükte-i ışkı sıhre sîrâb
Vir âteş-i tîze terri-i âb
- Elfâzuñ olub maħabbet-engîz
Ƙıl âb-ı zülâli ŝu'le-âmîz
- Sebt it varağ-ı sepîde eŝ'âr
Ƙıl şafha-i penbeyi şerer-zâr
- 575 İtsün Ƙalemüñ şerâre-pâŝı
Âteş-berg it Ƙalemtrâŝı
- Güş eyleyüb anlaruñ ħiṭâbın
Virdüm bu tarîğ ile cevâbın
- Kim sözleriñiz Ƙarîn-i ŝıḥhat
Yoğ lîk fağırde o tâğat
- Sevdâ-yı sühân dimâğ ister
Âzâde-gî vü ferâğ ister
- Terkîb-i kelâma cüz²-i a'zam
Bî-ğaydî-i ħâtır-ı müselleme
- 580 Olmazsa eger ferâğ-ı ħâtır
Bir terbiyyet olsa bâri ħâşır
- Bî-rağbetî-i sühansa ma'lûm
Ne ħaldedür ekâbir-i Rûm
- Anlar ki sühân-penâhlardur
Hep mağzar-ı luğf ŝâhlardur
- Eŝrâf-ı zamân ki kec-menişdür
Endîşe-i nazm olmaz işdür
- Bî-terbiye mümkün olsa bir kâr
Neylerdi bahârı bâğ ü gülzâr
- 585 Güftârda varken istiḥâle
Eŝ'arundan gelür ħayâle
- Anlar ħomayub yine cidâli
Bu semtten açdılar mağâli
-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Külliyelerün şaḥīḥ ü ma'ḳül
Saña göre lik ḡayr-ı maḳbül
Zīrā bilürüz °ulüvv-i ṭab°uñ
Her mertebeden sülüvv-i ṭab°uñ
Olmaz bize bu cevāb °illet
Ḥāṣā olasin esīr-i °izzet
- 590 Lāyık mı dil-i hüner sigālūñ
°İzzet bile züllün ibtizālūñ
Minnet mi çeker senūñ mizācuñ
Şad şükr kime var ihtiyācuñ
Aḥvāl-i cihānsa cümle ma'lüm
Dānāya düşer mi fikr-i mevhüm
Dünyā ne zaman müselleme oldı
Dānā ne zamanda bī-ḡam oldı
Ser-vaḳtūñe mālīk ol şafā sür
Ḳo nesyei naḳd-i ḡālī ḡoş gör
- 595 Ben didüm idüb idāre-i baḡṣ
Kim yok siziñile çāre-i baḡṣ
Her mebhāşiñüz müselleml-°aḳl
Her ḳā°ideñüz muvāfiḳ-ı naḳl
Ammā ki degül bu ihtiyarī
Maḳbül tutarsız i°tizārı
Her cevr ü cefāya şabr ider dil
İllā ki ihānet-i esāfil
Her vāz°a ḡöñülde var şabūrı
İllā ki ta°azzum-ı ḡurūrı
- 600 Her derde taḡammül eyler ādem
İllā ḡam-ı ṭa°n-ı nā-müselleme
Hīç şīve-i cāh-ı sifle-kāra
Yok münfa°il olmamaḡa çāre
Ḥāṣṣa ola nev-zuhūr ü nev-cāh
Ḥifz ide sefāhetünden Allāh

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Anlar yine gūş idüb nikātım
Redd eylediler muḳaddemātım
- Ya^cni ki ^cilāc cümle maḳzūr
Ḳaṭ^c-ı naḳar ü teḡāfūl azdur
- 605 Her çend ki imtina^c itdüm
Ser-kūçe-i i^ctizāre gitdüm
- Gördüm ki cevāba çāre yoḳdur
Anlarla ḡesāba çāre yoḳdur
- Āḡāza şürü^c idince nā-gāh
Bu ḡāṭıra buldı ḡāṭıra rāh
- Kim ^cāḳil ider mi hiç cür³et
Şeyḡe ḳıla peyrevīye himmet
- Gencūr-ı ḡazāin-i ma^cānī
Fihrist-i kitāb-ı kün-fe-kānı
- 610 Tefsīr-kün-i nikāt-ı i^ccāz
Fetvā-dih-i müşkilāt-ı i^ccāz
- Hem müctehid-i benāmı naḳmuñ
Hem ḳudvesi hem imāmı naḳmuñ
- Seccāde-nişīn faḳl-ı nāmı
Şāḡib-i şer^c-i sūḡan-ı nizāmı
- Ol vāşıl-ı büngeh-i ḡaḳīḳat
Biz bī-ser ü pāy-ı rāh-ı ḡayret
- Ol Ṭūr-ı sūḡanda pāy-ber-cā
Biz kām-şümār deşt-i sevdā
- 615 Ol şāḡib-i māye biz tünük-zād
Hem-reh nice ola cān-ı nā-şād
- Ol şāḡib-i rütbe-i seniyye
Biz ḡarḳ-ı ḡaşāil-i deniyye
- Kim eyler anuñla baḡse āḡāz
Efsūnla bir olur mı i^ccāz
- Nā-gāh irişüb fütūḡ-ı ḳudsī
Feyz eyledi cāna rūḡ-ı ḳudsī

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- K'ey Fâizî eyleme ta°allül
 Kıl rûh-ı şerîfine tevessül
 620 Pîrâna hemân teveccüh it sen
 İstimdâd it nefeslerinden
 Kân-ı kerem-i °atâdur anlar
 Himmet-res-i mübtelâdur anlar
 Sen eyleyi gör hemân gedâyı
 Maḥrûm ḳomazlar âşinâyı
 Pîrân-ı tarîḳate tutub rûy
 Oldum der-i şeyḫden meded-cûy
 Ol şevḳle eyleyüb zarâ°at
 Şad şermle isterin icâzet
 625 Ümmîd-geh olmaya bu ḥâşâḳ
 Red-gerde-i âsitân-geh-i pâḳ
 Benden sa°y-i tamâm u iḳdam
 Der-°uhde-i rûzigâr-ı itmâm
 Ben eylerin ihtitâma himmet
 Ekdâr eger virürse ruḫşat
 Lâzım baña şarfe-i himemdür
 Teysîri ḫavâle-i keremdür
 Yâ rab be-ḫaḳîḳât-ı Muḫammed
 Yâ rab be-sırr-ı pâḳ-i Aḫmed
 630 Tevfîḳuñ idüb refîḳ-i himmet
 Kârım der-i feyze ḳıl ḫavâlet
 Bu bâḡ ki pür-gül-i süḫandur
 Ḫâr ü ḫası sümbül ü semendür
 Ḫârın gül-i ter-gülünü bâḡ it
 Bâḡın dil-i rûzigâra dâḡ it
 Kıl her keyheyne serv-i gül-zâr
 Servin mevzün çü ḳâmet-i yâr
 Âvâze-i şıytını bülend it
 Mazmûnını ehl-i dil-pesend it

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 635 Ol t̄āye bu nāme-i hümāyūn
Muhtāc-ı sipend ü neyl-i efsūn
- Der midḥat-ı pādīshāh-ı islām**
Ḥulledü'l-lāhi mülkühü ilā yevmü'l-kıyām
- Bir şubḥ t̄utub cihānı şādı
°Ankā idi ḥūzn ü nā-murādı
- Olmuşdı sipihr nūr-güster
Çün jāle yağardı ḥāke gevher
- Her gūşe t̄olub ziyāsı şubḥuñ
Hem nefḥa-i müşgsāsı şubḥuñ
- Bāğ-ı İrem idi şaḥn-ı °ālem
Her laḥzada biñ yaşardı ādem
- 640 Şubḥ itmişidi cihānı pür-nūr
Olmuşdı zemīn beyt-i ma°mūr
- Çün Ka°be olub cemāl-i dünyā
Estārı siyeh degüldi ammā
- °Ālem bu neşāt u bu t̄arabda
Ben külbe-i miḥnet u ta°abda
- Almışdı gözümü ḥ°āb-ı gāflet
T̄utmuşdı dilim ḥicāb-ı gāflet
- Nā-gāh irişüb şadā-yı hātif
Cān gūşını kıldı rāza vākıf
- 645 K°ey Fāizī-i serāb-peymā
Mütelāşī-i deşt-gāh-ı sevdā
- Çāk böyle neden teğāfül itmek
Ḥāl günü tecāhül itmek²⁸
- Şimdi yeri mi bu in°izālūñ
Bu deñlü ḥamūl-ı bī-me°ālūñ
- Pür itmişiken cihānı şādı
Sen böyle esīr-i nā-murādı
- Hep ḥişşesin almada ḥarīfān
Sen böyle ḥumār-ı gāmla pejmān

²⁸ Bu mısradā vezin tutmamaktadır.

- 650   °Älem pür iken nevâl-şâhı
 Sen irgüresin sipihre âhı
 Gel mühtedî-i der-i murâd ol
 İller gibi ıurma sen de şâd ol
 Var dergeh-i şâha medh-pâş ol
 Dil-h^vâhuña sen de dest-res bul
 Ya^cni der-i pâdişâh-ı a^czam
 Hâkân-ı Cem iştibâh-ı a^czam
 Dârende-i pâs-ı şer^c-i Aḥmed
 Sulṭân-ı muẓaffer ü müeyyed
- 655   Ser-defter-i düdmân-ı °Osmân
 Yektâ güher-i şadefçe-i şân
 Cemşîd-i serîr-i ser-firâzı
 Sulṭân °Osmân Hân-ı Ğâzî
 Hem câh-ı vücûdı ile nâzân
 Hem dîn-i ıademi ile ser-firâzân
 İkbâlle baḥtı hem-ıırândur
 Ol şem^ca ise bu şem^c-dândur
 İkbâle vücûdı şöyle çesbân
 Şan câm-ı Cem'e şarâb-ı raḥşân
- 660   İkbâlle baḥtı ülfet üzre
 Şan iki civân maḥabbet üzre
 İkbâli zamâna nâziş eyler
 Baḥtı felege nevâziş eyler
 Şîranı zebûn ider celâli
 Olmaz dil-i zerrenüñ melâli
 Cem^c itdi celâl ile °ulâyı
 Sîmurğ ile seyr it ejdehâyı
 Şerḥ eyleyeli vaḳârın efvâḥ
 °Âr eyledi baḥş-ı kûhdan gâh
- 665   Olurdı o nüshadan nişân-mend
 Bâğ-ı İrem olsa kûh-ı elvend

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Geşt emeline haşm-ı bed-kār
Girdāb-ı fenāyı itsün anbār
- Eylerse murād-ı mezra^c-ı sūd
Āmāde-serā be-zār bī-būd
- Ahlāķına beste-dil ahālī
Efsūn ile bend ider zülālī
- Seyr itmedi hiç çeşm-i bīnā
Halkı gibi rû-şinās-ı dünyā
- 670 Būy-ı keremi şabāyı geçdi
Şıyt-ı nefesi hıṭāyı geçdi
- Ṭab^c-ı mey-i hoş-güvāra ġālib
Reng-i gül-i nev-bahāra ġālib
- Şāhān-ı selefde kim ider yād
Şer^c-i nebevīye böyle münķād
- Hep şer^cle verziş-i sülūkı
Terk eyledi °adet-i mülūkı
- Cāhunda ne be's yeri vardur
Çün şer^c gibi zahīri vardur
- 675 Çok hıdmeti geçdi şer^c ü dīne
Farz oldu du°ası müslimīne
- Kim vardur o şāh gibi bī-pāk
Düşmenden ide memālikün pāk
- Çün kaşd-ı cihāda °āzim oldu
Haşma teh-i hāk lāzım oldu
- Küffāra kılıç koyub o server
Ġāret-zede oldu nice kişver
- Budur hele kavlı-i mu°tenī-bih
Kalmadı Leh içre yanmadık dih
- 680 Tārīh-nüvīs idüb şümārı
Geçmiş didi pānzdeh hezārı
- Āhir idüb ilticā harāca
°Azm eyledi °arz-ı ihtiyāca

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 685   Tuıdı apuyı rāl-ı mel^cün
 Gönderdi hezār genc-i ārūn
 °Afv eyledi cürmüni Őehen-Őāh
 Zī-füŐhat-i luf-ı bāreka'llāh
 Ol pādīŐeh-i serīr-i °ırfān
 °Ahdinde virüb ma^cāriŐe Őān
 Dāim iŐi fazl-ı perveridür
 °İrfān ü kemāl meharidür
 MaŐüŐ-ı °ināyet-i etemdür
 Hem Őāhib-i seyf ü hem alemdür
 Ol Fārisi hāyl-i kām-kārı
 Gāhī ki ider sühan Ői^cārı
 °Unvān-ı Őerifi Fārisīdür
 Fazl ü hūnerüñ mūmārisidür
 EŐ^cārı metīn ü °āŐıāne
 Her nūkteŐi hūb ü bī-bahāne
 690   Őab^cı ki çü ber-i Őu^cle-verdür
 Ol āteŐe °aŐ bir Őererdür
 Sīr itmedi hi nūkte-sencān
 Dīvānı gibi laıf dīvān
 Ma^cnā-yı laıf ü lafz-ı Őeffāf
 Çün bāde-i pāk ü ŐīŐe-i Őāf
 Maźmūn-ı daı ü ālīb-ı hoŐ
 Çün sırr-ı azā vü alb-i bī-ıŐ
 Ol nūŐha ki nūr-ı mutebesdür
 Bir °āŐı-ı bī-arāre besdür
 695   EŐ^cārı çü kār-ı nağme-sencān
 Derd ehlin ider hemīŐe giryān
 Cādū-yı sühāndur itdi nireng
 Bārānla hālı eyledi denk
 Mānend-i kumāŐ-ı tāze üslüb
 Her vādi-i Ői^cri nağz ü mergüb

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- 700
- Tarḥ itse °aceb mi vādi-i nev
 Hiç rāh-şinās olur mı peyrev
 Vādi-i laṭīf ü ma°ni-i hoş
 Şavmış yerini nihāl-i dil-keş
 Her ḳande ki ḳıldı tarḥ-ı vādi
 Gösterdi o yolda o sitādi
 Çok teng zemīnde itdi cevelān
 Oldı ser-i mūda esb-i cūnbān
 Her tarḥda ma°ni-i yegāne
 Gūyā ki zemīn-i nevde dāne
 Hem-vāre olur o ṭab°-ı hoş-ṭarz
 Ḳuvvetli zemīnlere ḳişāverz
 Söz bunda ḳarār ider ki hergiz
 Maḥşūş ola aña şı°r-i mu°ciz
- 705
- Ḳo baş-ı maḳālı Fāizī gel
 Şimdengerü aç du°āsına el
 İhlāşuña vir şu deñlü temkīn
 Cibrīl-i Emīn diye āmīn
 Yā-rab be-şerī°at-ı muṭahher
 Yā-rab be-nebī vü āl-i Ḥaydar
 Yā-rab be-enīn-i ehl-i ḥasret
 Yā-rab be-ḥaneyn-i ehl-i ğurbet
 Ol şāh-ı cihāmı ser-fīrāz it
 °Ömrün dem-i ḥaşre dek dirāz it
- 710
- Ecdādı gibi müeyyed eyle
 Mesned-gehini müebbed eyle
 Īrān gibi şadhezār ḳişver
 Olsun yed-i ḳahrına musahḥar
 Ümmīd ki ol şeh-i cihānyān
 Naşb eyleye Hind°e mīr-i mīrān
 Her ḳande o şeh ḳarār iderse
 Devletle ne cānibe giderse

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Tevfîk refîk ü yârı olsun
Te'yîd-i harîf kârı olsun
- 715 Olub tarab ü şafâyıla şād
Her heftesi ola neçe heftād²⁹
- Āgāz-ı Dāsītān-ı Leylî vü Mecnūn**
- Ser-levha-nigār-ı şafha-i gam
Şîrāze-keş-i kitāb-ı mātem
- Kim rābıta-bend-i müdde^cadur
Tārîh-nüvis-i ibtilādur
- Hūn-ı dili eşkile idüb hal
Çekmiş şafahāt-ı derde cedvel
- Eczā-yı maḥabbete virüb rabṭ
Bu kışşayı böyle eylemiş zabṭ
- 720 Kim ḥayl-i ^cArab'da bir kerem-verz
İḥsānile rû-şinās-ı her merz
- Bulmuşdı kemāl-i ^cizz ü iḳbāl
El virmişidi zamān-ı muḥtāl
- Zātında ta^cayyün-i fütüvvet
Olmışdı ^cilāve-i emāret
- Dihīm-i fūrüz-gerden efrāz
Şāhib-i ḥaşem ü ḥazîne-perdāz
- Hem ḥāşşa-i edeble ma^crūf
Hem lāzıme-i ^cArabla mevşūf
- 725 İtmişdi ḥamiyyet-i ^cişāmı
Zātını qarīn-i nām-ı nāmı
- Çok devlete olmuşdı vāşıl
Münkād idi emrine ḳabāil
- Olmuşdı ḳabāil içre kārı
Her ḥāne-siyāha dest-yārı
- Bilmişdi ḳapusın ehl-i ḥacāt
Her emrde ḳible-i murādāt

²⁹ Bu beyitten sonra 168 beyitlik bir sâkinâme mevcuttur. Bu sâkinâmenin Leylâ ile Mecnûn hikâyesiyle alakası olmadığından biz bu kısmı almadık.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 730
- Haqqā o siyāh-hāne ile
Olmuşdı muṭāf her kabīle
- Çok nūr-ı siyāh o feyz-hāne
Bir merḥale idi sālikāna
- Ol ḥayme olub aña süveydā
Sırrı idi vücūdı anda gūyā
- °Uşşāḳda idi yā o ḥar-gāh
Dīvār u derin siyāh iden āh
- Her ḳande ḥıyāmın itse ber-pā
Bir naṭ°-ı peleng olurdu şahrā
- Ol ḥaymeler ile eyleyüb geşt
Pür-nāfe-i müşg olurdu her deşt
- 735
- Berr-i °Arab'e sürüb °amārı
Geşt ile geçerdı rūzigārı
- Bir menzili çün meh-i şeb-ārā
Ancaḳ iki gün iderdı me°vā
- Her vādi-i ḥūba eylese meyl
Eylerdi biraz ḳarār çün seyl
- Gelse leb-i cūya bī-tereddūd
Çün bīd ḳurardı ḥayme lā-būd
- Geh kūhda gāh deştde idi
Ḥāşıl ki müdām geştde idi
- 740
- Çün rīg-i revān yanunca her gāh
Olurdu neçe ḥazīne hem-rāh
- Ġarḳ olmaḡa ni°metine her fevc
Her kelle-i mīşi baḫr-i pür-mevc
- Kūhānla kelle-i şeterler
Şan rīg-i revān mevc-i güster
- Her üştüri bār-ı sīm ü zerle
Bir kūh idi ma°den-i güherle
- Çoḡıdı metā° ü malı her bāb
Cem° olmuşdı heb anda esbāb

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- 745 Lākin o dirāht-ı izz ü temkīn
 Bī-ḥāşıl idi çü naḥl-i mevheyn
 Seylāb-ı şıfaṭ dōgünse rūdı
 Qalmazdı ḥalīfe-i vücūdı
 Ol pīr ideydi terk-i cānı
 Qalurdı ḥalīfesiz mekānı
 Söyünse çerāğ-ı ʿömri ol ān
 Olurdı ol encümen perīşān
 Yumulsa gözi koyub serīrin
 Görür gözedür yoğıdı yerin
- 750 Şad el-ḥased aña k'öldüğünde
 Nāmı ḥalefiyle ola zinde
 Reşg ol bün-i naḥl-i bīḥyāze
 Qala yerine nihāl-i tāze
 Qalmam dimesün bu ḥākdānda
 Oğlı qalan olmasun cihānda
 Gülbün ne ifāde ide bī-gül
 Engürı kim ekşer olmasa mül
 Ferzend iledür kemāl-i insān
 Bārān ile ḥoşdur ebr-i nīsān
- 755 Üstād-ı ḥüküm-nümā-yı her-kār
 Evlāda dimiş mümidd-i i'cār
 Reşg-i ḥalefiyle āh iderdi
 Şaḥrāyı semüm-gāh iderdi
 Qaddin ḥam idüb girāni-i ğam
 Çeşmine görünmez idi ʿālem
 Giryeye geçerdı vaḳti ekşer
 Bir gevher için dökerdi dürler
 Bir yirde işitse bir nazar-gāh
 Bulurdı ziyāretiyle dil-ḥāh
- 760 Dervişlere iderdi iḥsān
 Her tekyeye gönderirdi ḳurbān

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Ammā ne bilür ki gerdiş-i devr
Bu vaz°i ider bahāne-i cevri
- Ol ğuşşada qalmayım deyu ferd
Bilmez bir iken iki olur derd
- Ol ester idi ki bula hem-ḥāl
Dirmiydi ki böyle ola aḥvāl
- Bī-çāre belā-keş ādemī zād
Bir laḥza kederden olmaz āzād
- 765 Bir kāra ider hezār tedbīr
Tedbīri çıkar ḥılāf-ı taqḍīr
- Rāḥat diyerek °anāya uğrar
Zevk isteyerek cefāya uğrar
- Žāyi° olur ortada emekler
Öz gerdişini qomaz felekler
- Bu dūd-geh olmaya perīşān
Olmaz dile māverā nümāyān
- Esrār-ı qazā olunmaz idrāk
Mādām tura ḥicāb-ı eflāk
- 770 Rāz-ı felegi şu°ūr-ı müşkil
Sen bir qatını bilürsin ey dil
- Ādem dem urur mu ḥayr ü şerden
Yetmez mi maqāle-i “°asā en”
- °Acze bu yeter delīl-i kāfi
Ḥayr anladuĝuñ çıkar ḥılāfi
- Ser-rişte-i kār pīç-der-pīç
İnsanuñ elinde nesne yok ḥiç
- Ben bildigim ol ki yok bu käre
Teslīm ü rızādan özge çāre
- 775 El-qışşa bahār-ı feyz-i dādār
Virdi o dirāht-ı köhneye bār
- İ°cāz-ı keremle oldu ḥurrem
Mānend-i dirāht-ı ḥuşk-i Meryem

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- İrüşdi nesīm-i rūḥ-pever
 Açdı çemeninde bir gül-i ter
 Nevreste gül-i nihāl-i pīrā
 Ārāste bāġ-ı cennet-ārā
 Māh-ı nev-i āsumān-ı iqbāl
 Ammā ki ḥusūf-ı ġamla bed-ḥāl
 780 Şehvār-ı dür-i şadefçe-i şān
 Ammā bün-i yem-nişīn-i ḥırmān
 Nev-bāve-i mīve-i melāḥat
 Ammā ki خورد ترك ü ḥasret³⁰
 Nev-gülbün-i tāze-i gülistan
 Bāḥūr-ı kederle līk pijmān
 Tūbā-i ḥarīm-i zīb-i gülzār
 Bār-ı ġamla dili nigün-sār
 Şehzāde-i nev-zuhūr-ı miḥnet
 Nev-devlet-i pūr-ġurūr-ı miḥnet
 785 Ser-cūş-ı şarāb-ı mihrībānı
 Lā-ya^cqıl ü cedd-i cāvidānı
 Ebrūsı meh-i nev-i muḥarrem
 Ya^cni ki hilāl-i şehir-i mātem
 Ḥāl-i leb-i la^cli dāġ-ı fūrkat
 Ğisū-yı siyāhı şām-ı ḥasret
 Çün gördi peder cemāl-i pākin
 Bezl eyledi ḥalka çok ḥazāyin
 Şu yerine ḥarc idüb zer-nāb
 İḥsānıla kıldı ḥalkı sīrāb
 790 Çün ġonçe-i ser-girān-ı gülzār
 Çok kīseler eyledi nigün-sār
 Şükrāne-i ḥal^cat-ı perī-zād
 Heb itdi nökerlerini āzād

³⁰ Bu beyit yazmada şöyledir: اما که ترك خورد و حسرت Bu beyti meslektaşlarımıza da gösterdiğimiz halde okuyamadığımız için metinde yazılmış haliyle vermeyi uygun gördük.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Nâmın komağa çün itdiler °azm
 Kays eylemek üzre kıldılar cezm
 Bağrına basub o tıflı dāye
 Şan dāire çekdi hāle āye
 Ol mehveşe dāye can eritdi
 Cānı gibi sīnede yer itdi
- 795 Hıdmetler iderdi gice gündüz
 Yoğıdı taqayyūdünde hiç söz
 Eylerdi mühimlerin müheyyā
 Mümkin değıl idi līk irzā
 Her ne kadar itse dil-firībi
 Renc olur idi hemān naşībi
 İtmişdi mehābetin nümāyān
 Çün kaṭre-i evvelīn-i ṭūfān
 Olmuşdı o tıfl-ı miḥnet-encām
 Fihrist-i kitāb-ı derd ü ālām
- 800 Mehd içre şaruldugunda her bār
 Bendīligini iderdi iş°ār
 Kehvāresin itselerdi taḥrīk
 Ser-geşteliğın iderdi taḥrīk
 Varmazdı ḥuzūr birle h̄vāba
 Virmişdi qarār izṭırāba
 Her gīce o tıfl-ı derd-i °unvān
 Tā şubḥa değın olurdı giryān
 Her sīr ki virdi aña dāye
 Hūn-ı cigerine oldı māye
- 805 Pistānunu görse dāyegānuñ
 Açmazdı bıçaqlar ağızın anuñ
 Ol ṭālib-i la°l-i nāb-ı cānān
 Hiç aña bedel olur mı pistān
 Bir kimse kucağa alsa ānı
 Tutardı fiğānla cihānı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Āġūş-ı nigārı eyleyüb yād
 Yetdükce güci iderdi feryād
 Bu hālile geçdi bir nice sāl
 Tafşīle şürū^c kıldı icmāl
 810 Her zerresi oldı mihr-i nevvār
 Her ġoncesi oldı reşg-i gülzār
 İrüşdi çü heft ü heşt sālī
 Yağlaşdı ki bedr ola hilālī
 Hüsnine kemāl munzam oldı
 Her menķabede müselleme oldı
 Çün irdi zamān-ı nükte-dānı
 Sevķ itdi peder kemāle ānı
 Olunmaġa ders-i ʿilm tefhīm
 Taʿlim-serāya kıldı teslīm
 815 Anuñla iderdi ʿazm-i mekteb
 Ğonce idi gülü o ġülşenüñ heb
 Dönmüşdi o mekteb āsumāna
 Etfāl içinde aħterāna
 Ammā ki hılāf-ı vaz^c-ı gerdün
 Bu idi ol āsumāna ķānün
 Revzān olub encümi fūrüzān
 Şām irdiġi demde ola pinhān
 Elvāh elinde hūb-rūlar
 Mūsā`ya inen sürüşa beñzer
 820 Āyine-i levħa karşı her bār
 Tūtī-veş iderler idi ġüftār
 Şan elde varaķla her perī-zād
 Bülbüldür ider gül üzre feryād
 Tıflāna olub o hāne zindān
 Ğülbang-ı şadā-yı ders-h^vānān
 Zindān idi gerçi ol debistān
 Zindān ammā ki Yūsufistān

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- 825 Mekteb degül ol bir âşiyândur
 Āvāze şadā-yı beççeğândur
 Yā dām-geh idi ol gam-ābād
 Dām içre işitmedik mi feryād
 Her cānibe hūb-rū puserler
 Tāb-efken idi çü māh-ı enver
 Her cānibi lu^cbetān-ı zībā
 İtmişdi perī mişāl-i me^vā
 Mānend-i behişt ol debistān
 Olmuşdı mekān hūr u ğilmān
 Bir dilber-i şūh-ı şīve endüz
 Bir ^cişve-ger āfet-i cefa-tüz
- 830 Bir tırfa sitem-fen-i yegāne
 Evzā^c-ı ğarībe-i zamāne
 Nā-süfte dūr-i yem-i tarāvet
 Terkīb-i müferrih-i leṭāfet
 Şehdāne-i hırmen-i nigūyı
 Güldeste-i gülşen-i nigūyı
 Tārāc-ger-i metā^c-ı ĩmān
 Cellād-ı hıred ^cadū-yı iz^cān
 Bī-tāb-kün-i şekīb-i ğüşān
 Āfet-dih-i ^cāfiyet fūrūşān
- 835 Bürka^c-ı figen nühüfte rāzān
 Dem-bestegi-i nefes dirāzān
 Bīh-efgen-i naḥl-i pārsāyı
 Hün-rīz-i taḥammül āzmāyı
 Her dil görüb eyledükde meyli
 Koymuşlar o māha nām-ı Leylī
 Ebrūsı fırīb-kār-ı ^cuşşāk
 Müjgānı meşāf-dār-ı āfaḳ
 Ğīsū-yı siyāhı dām-ı ervāḥ
 Çāh-ı zenaḥı maḳām-ı ervāḥ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- 840 Ruḥsārı ile o la^l-i zībā
 Bir cevheri muşhaf idi gūyā
 Kākül ki o zülfile dü-tādur
 Sīmurğa ʔolaşmış ejdehādur
 Zülf ol ʔad-i serkeşe yaraşmış
 Serv üstüne mārduŕ ulaşmış
 Mengūşıla gūş-ı bī-bahāne
 Bir küpeli sāgar-ı yegāne
 Dendānı ki dürr-i bī-bedeldür
 ʔırāṭıla şatsa ger maḥaldür
- 845 Gül-gūneyi neyler ol perī-çihŕ
 Örtünmek olur mu gülle hiç mihr
 Ebrūsı ḥatā ider yamāndur
 Dāim ʔurulu ʔurur kemāndur
 Engüştile pençe-i muḥannā
 Çün zanbaḥ-ı surḥ-ı gülşen-ārā
 Bir ğamze vü bī-şümār küşte
 Bir cellād u hezār küşte
 Bir ğamzede neçe nāz-ı nihān
 Bir tīre komuş hezār peykān
- 850 Olmaĝa gönül diyārı teşḥīŕ
 Her şīvesi bir ʕazīm tedbīŕ
 Şemşīŕ-i niĝāhına o mehveş
 Ḥaḥḥā şu yerine virmiş āteş
 Ol bir ki cināna taⁿ iderdi
 Ğonce idi henüz dāḥi virdi
 ʔande gül ü ʔande ĝonçe-i ter
 Dāḥī girih idi görünenler
 Tīĝ-i nigehi iderdi her bār
 ʦoḥunduĝı gibi cānuña kār
- 855 Gör ḥançer-i zaḥm-ı bī-ʕilācı
 Tahŕike yoĝ idi iḥtiyācı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Ol gülbün-i şîve-bâz-ı beccet
 Kays' uñ komadı dilinde tākāt
 °Işk eyledi Kays' ı zār ü pāmāl
 Sīmāb mişāl muẓtarib-ḥāl
 Seylāb-ı belāsı ibtilānuñ
 Kaldurdı ḥuzūr-ı ḳalbin ānuñ
 Fi'l-ḥāl o maraẓ idüb sirāyet
 Leylī'ye de eyledi işābet
- 860 Olub o da Kays'a zār u meftūn
 °Işk eyledi ikisin de mecnūn
 Fevvāre-i °ışk eyledi zūr
 Eflāke irüşdi çeşme-i şūr
 Bā-ḥūr-ı maḥabbet oldı kārı
 Ḥākistere döndü geşt-zārı
 Güstāḥi-i °ışk buldı ruḥşat
 Gitdi edebiyle °aḳl ü fikret
 Cūş itdi tenūr-ı °ışk-ı tūfān
 Ma°müre-i kevnı kıldı vīrān
- 865 Ḥurşid sitem-i sitiz kıldı
 Dehri dem-i restḥiz kıldı
 Bī-çāre iki civān-ı nev-kār
 Derd ü ḡama olmamiş giriftār
 Bir böyle belāya oldular dūş
 °Işk eyledi bī-mecāl ü medhūş
 Bildikleri iş degül bu işler
 Bunuñ gibi ḥāl görmemişler
 Bu daḡdaḡa geçmemiş serinden
 Ğāfil neye uğradıklarından
- 870 İki de zār ü mübtelālar
 Bāzār-ı belāda bi-nevālar
 İki yeke-tāz-ı şevḳ-i tevsen
 Kalmaz ikisi de birbirinden

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- İki ğam ü derde tev'emānlar
Gerdūn-ı belāya ferķadānlar
- Ĝam çekmede her birisi Vāmıķ
Ma'şūķ egerçi līk 'āşıķ
- İkisi de bir marāzla bīmār
İkisi de bir belāyıla zār
- 875 Bādām-ı dūkāne-veş dü-ħaste
Bir đarbıla oldılar şikeste
- Ol demde ki 'işķ-ı dām ķurdu
Bir taşıla iki murĝ urdu
- Bir tīrile şayd-gīr-i taķdīr
Urdu bir uğurdan iki naħcīr
- Ol derdile bī-mecāl ķalmış
Bu miñnetle ħayāl ķalmış
- Ānuñ teb-i ğuşsa yanın almış
Bunuñ ğam-ı derd cānın almış
- 880 Ol ħüsnile bunu zār ķılmış
Bunuñ ğamı aña ķār ķılmış
- Ol derd ü ğam u belāya ķalmış
Bunuñ ķārı Ĥudā'ya ķalmış
- Ol ħançer-i nāza tāb virmiş
Bu naħl-i niyāza āb virmiş
- Ol bunuñ ider niyāzına nāz
Bu olur o nāzı ber-ťaraf-sāz
- Biri birine raķīb idiler
Hem ħaste vü hem tabīb idiler
- 885 Tenhālīga bir bahāne ile
Eylerler idi hezār ħīle
- Bir laħza ki el virirdi fuŗsat
Anda daħi lāl iderdi ħayret
- Āħir zevķe idüb ħavāle³¹
Olmazdı mecāl 'arz-ı ħāle

³¹ Bu mısradā vezin tutmamaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Söyletmege Kays āl iderdi
Leylī'ye sebağ suāl iderdi
Kays'a şorub itmege tekellüm
Leylī'de iderdi levhını küm
- 890 Āzīne irüşdügünde üstād
İtdükce ol iki tıflı āzād
Olub sebeb-i firāk-ı ğamda
Āzīneleri olurdu şenbe
Olurdu ol iki °aşık-ı pāk
Āzād-ı edībden şarab-nāk
Vāfir ide tā ki girye vü zār
Olmaya bu hāle vākıf ağıyār
Tıflān sebağ-ı fūnūn iderler
Bunlar meşğ-i cūnūn iderler
- 895 Tıflāna havāle ters-i üstād
Bu havf u recādan olmuş āzād
Tıflān ziber-i sebağla pür-cüş
Bu kendüsin eylemiş ferāmüş
Tıflān şaleb-i hünerde çālāk
Ğam kıomamış anda °ākl ü idrāk
Tıflān şarab eyler idilse āzād³²
Olmuş bu ğam u cefāya mu°tād
Tıflān sebağ-ı şıhağa meşğul
Bunlar ğayrı ıştılāğa meşğul
- 900 Tıflān edeb istifādesinde
Bunlar ğam u derd ifādesinde
Bir neçe zamān ol iki mehveş
Evkāt geçürdi hurrem ü hoş
Biri birine celīsü maħrem
Biri birine enīs ü hem-dem
Ne şa°ne-i hāsīd-i siyeh-rū
Ne rīv-i geri-i haşm-ı bed-gū

³² Bu mısradā vezin tutmamaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Devrânı muvâfaqatle mümtâz
 Âzîne ola meger çep-endâz
- 905 Ammâ ki qalur mı hiç pinhân
 Bir sır ki ola meyân-ı tıflân
 Haşşa ola kâr-ı ʿışk u sevdâ
 İhfâsı olur kemâl-i ifşâ
 Kâruñ ola çünki ʿışk-bâzı
 Ğammâza emânet eyle râzı
 Her kim dile ʿışkı yâr kıldı
 ʿAyyârı hazîne-dâr kıldı
 ʿİşk irse qalur mı sîne de râz
 Düzd ola mı hiç hazîne-perdâz
- 910 ʿİşkıyla hîred olur mı demsâz
 Bâd irse ider mi peşşe pervâz
 Âşâr-ı maḥabbet olamaz küm
 Hiç lücce olur mı bî-telâṭum
 Budur ğam-ı ʿışka şart-ı peşîn
 Kim ber-ṭarâf ola ʿaql ü temkîn
 Hiç ʿâşıkâ pend-i şabr olur mı
 Sulṭân-ı cihâna cebr olur mı
 Olmuş ṭatalım hilâl maḥfî
 Qalur mı meʿâl-i ḥâl maḥfî
- 915 Eşk-i şeceri ne deñlü nihân
 Seylâb olıcaq qalur mı imkân
 Gerçi söyünür şerâre âsân
 Çekdükde zebâna var mı dermân
 Âfâka nesîm-i dost-dârı
 Yayıldı çü nefḥa-i bahârı
 Şol mertebe kıldı ʿışk tafzîḥ
 İmâları oldu cümle taşrîḥ
 Qânun-ı ṭarab qalub ʿamelden³³
 Ser-rişte-i şabr çıkdı elden

³³ Bu beyit, kırmızı mürekkeple yan tarafa yazılmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- 920 Pinhāni-i rāz müşkil oldı
Her mūy-ı teninde bir dil oldı
Eflāke irerdi dūdı dāim
Yā Leylī idi sürūdı dāim
Kalmayub aralarında hāil
Olduğca devāyine muķābil
Kalkub aradan hicāb-ı nāmūs
Pīş ü pes-i hāl oldı maḥbūs
Her laḫza iderdi gözile kāş
Yüz kışsa-i nā-nümūdeyi fāş
- 925 La^l-i lebi itmese tekellüm
Eylerdi girişmeler tebessüm
Olduğca tesettüre muķayyed
Dāḫī beter oldılar zebān-zed
Olunsa lisān-ı kāl ilzām
Olmazdı zebān-ı hāl ilzām
Tutmuş tūtalım zebān-ı kālın
Yüzi gözi diy virürdi hālın
Olmuş tūtalım ki nāz mestūr
Mümkin mi ki ola niyāz mestūr³⁴
- 930 Ol gizlese sīnesinde tābın
Pinhān idemez bu āfitābın
Ol şaklasa dilde ıztırābın
Bu gizleyemezdi pīç ü tābın
Gün gibi tūtub cihānı āḫir
Āşār-ı maḥabbet oldı zāhir
Bu kışsa olub fesāne-i ḫalk
Bu şavt idi heb terāne-i ḫalk
Gelse iki kimse bir araya
Bu idi aradaki ḫikāye
- 935 Bundan bulunub şaded kelāma
Bunuñla irerdi söz tamāma

³⁴ Bu mısradaki vezin tutmamaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Dīvāneler itse jāj-hāyı
Eylerdi bu kışşaya güvāyı
Āvāzeze başlasaydı mey-h^vār
Bu nādireyi iderdi iş^cār
- ƘulƘul kim ide sebū-yı bāde
Eylerdi bu ma^cni-i ifāde
- Muṭrib ki şürū^c ide nevāya
Başlardı bu ma^cni-i edāya
- 940 Kūhsāra ger itseler hıtābı
Olurdi bu zemzeme cevābı
- Bulmazlar idi bir āha ruḥṣat
Ne āha ki bir nigāha ruḥṣat
- VāƘıf ola deyu ḥaşm-ı ğaddār
Olurdi cevābına nigeḥ-dār
- Bir kerre cemāl-i yāri seyre
Yüz kerre nigāh iderdi ğayre
- Efsūs ki müstemend-i dīdār
İde nazarını vaƘf-ı ağyār
- 945 BulduƘca ol iki zār-ı miḥnet
Birbirine ^carż-ı ḥāle Ƙudret
- Olurdi ḥikāyet-i şikāyet
Bir ğuşe-i çeşmile işāret
- Söyleşmege itselerdi iƘdām
Ol iki belā-keş-i ğam encām
- Gizlerdi zebānı rāz-dānı
Her ḥarfde neçe biñ ma^cānī
- Her lafzı iderdi eylese sevƘ
Telmīḥ-i hezār kışşa-i şevƘ
- 950 Her cümleyi iƘtizā-yı aḥvāl
Eylerdi ḥesāb-ı derde icmāl
- ÇoƘ eylediler bahāne-sāzı
Ƙılmağa ^cadūdan iḥtirazı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Her ne kadar itdilerse tedbîr
Elbette hılâf tutdı taqdîr
- Ol °aşık-ı sâde naqş-ı bî-ca°l
Çok urdı egerçi bâz-ı gûn na°l
- Ammâ ki mişâl-i naqş-ı hâtem
Tuydı ğarazını cümle °alem
- 955 Her güşede gözler oldı ağyâr
Her vaşfını yüzler oldı ağyâr
- Meşgûl-i nezâret oldılar heb
Kaldı okumağdan ehl-i mekteb
- Meşk itmeden oldı cümle bîzâr
Yazdıkları vâki° olan esrâr
- Mekteb içi pür olub fesâne
Olmuşdı mişâl-i kahve-hâne
- Üstâd bu iktizâyı gördü
Ta°îl-i hüner-serâyı gördü
- 960 Bildi ki bir özge hâl vardır
Bu hâlde bir hayâl vardır
- Muhtâc-ı tefeħhuş olmadın pîr
Olundı każiyye cümle taqrîr
- Ya°ni uzayub zebân-ı gammâz
Pîri daĥi kıldı vâkıf-ı râz
- Vardı giderek bulub işâ°at
Tâ mâder-i Leylî'ye hikâyet
- Sübhânallâh ne iktizâdur
Ğammâzlık özge ibtilâdur
- 965 Koyub ser ü kârını bir âdem
Halk ile taqayyüd ide her dem
- Lâzım degül iken ide dâim
Kendüye bu iltizâmı lâzım
- Her cânibe neşr idüb haberler
Kendüsini ide sâ°î-i şerler

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Olub kelimât-ı halka hammâl
Kâlâ-yı fesâda ola dellâl
°Aded-i ebyât 1136³⁵

KAYNAKÇA

- COŞKUN, Ali Osman, “Sakinameler ve Kafzade Faizi’nin Sakinamesi”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S. 9, Aralık 1994, ss. 52-64.
- ÇİÇEKLER, Mustafa, “Mesnevî”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 29, TDV, Ankara 2004, ss. 320-322.
- DURMUŞ, İsmail, “Leylâ ve Mecnûn”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, TDV, Ankara 2003, ss. 159-160.
- KÜÇÜK, Sabahattin, “Kafzâde Fâizî”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 24, TDV, Ankara 2001, ss. 162-163.
- KÜTÜK, Rıfat, **Lârendeli Hamdî’nin Leylâ ile Mecnûn Mesnevîsi**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- LEVEND, Ağâh Sırrı, “Bilinmiyen Eski Eserlerimizden: Leylâ ve Mecnûn’lar”, **Türk Dili**, C. 1, S. 5, Şubat 1952, ss. 256-260.
- LEVEND, Ağâh Sırrı, **Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn Hikâyesi**, İş Bankası Yayınları, Ankara 1959.
- PALA, İskender, “Türk Edebiyatında Leylâ ve Mecnûn”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 27, TDV, Ankara 2003, s. 161.
- TÖKEL, Dursun Ali, **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar**, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, “Mesnevî”, C. 6, Dergâh Yayınları, İstanbul 1986, ss. 277-228.
- ÜNVER, İsmail, “Mesnevî”, **Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, S. 415, 416, 417/Temmuz, Ağustos, Eylül 1986, ss. 430-563.
- ÜNVER, İsmail, “Türk Edebiyatında Mesnevî”, **İslâm Ansiklopedisi**, C. 29, TDV, Ankara 2004, ss. 322-324.

³⁵ Bu bilgi sayfanın yan tarafında kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Beyit adedi 168 beyitlik sâkinâme ile 1136 olmaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*